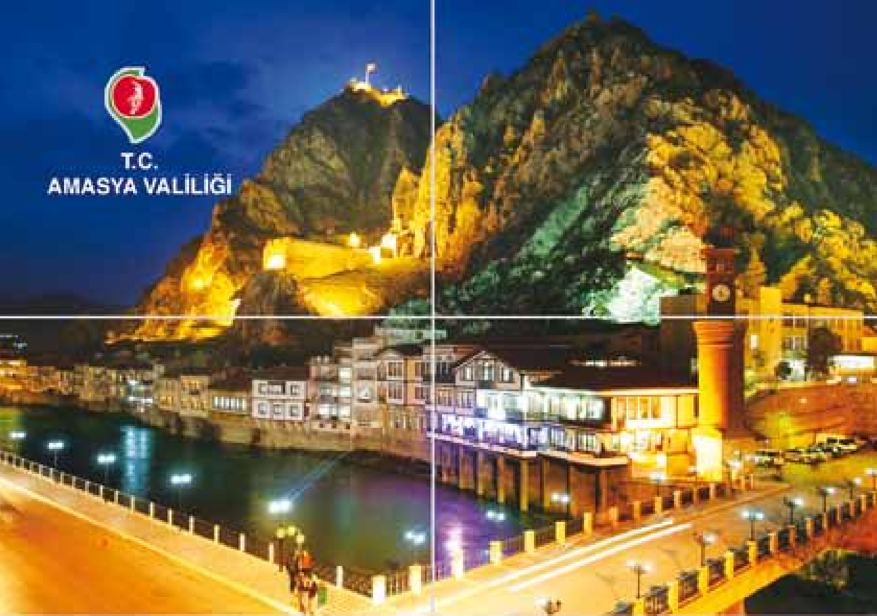
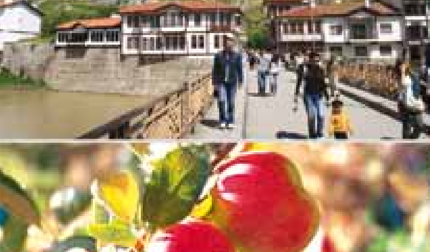
T.C.
AMASYA VALİLİĞİ

AMASYA ŞEHİR REHBERİ

ULAŞIM

DEMİRYOLU

Amasya, Sivas-Samsun demiryolu üzerinde Sivas'a 261 km. Samsun'a ise 134 km. uzaklıktadır. İl hudutları içerisinde 2 gar (Amasya-Hacıbayram) ve 6 istasyon (Kızılca, Kayabaşı, Eryatağı, Boğazköy, Suluova, Hacıbayram) bulunmakta olup tren ve bölgesel ekspresin hareket saatleri aşağıya çıkarılmıştır. (DDY Tel No: 218 12 39)

	Amasya Kalkış	Samsun Varış	Samsun Kalkış	Amasya Varış
Her Gün	04.55	08.02	18.00	21.00

	Sivas Kalkış	Amasya Varış	Amasya Kalkış	Samsun Varış
Her Gün	08.50	14.21	14.25	17.24

	Samsun Kalkış	Amasya Varış	Amasya Kalkış	Sivas Varış
Her Gün	08.20	11.32	14.25	16.50

Bölgesel ekspres Amasya-Samsun: Amasya, Boğazköy, Suluova, Hacıbayram, Bekdiğin, Havza, Ladik, Kavak, Çukurbük, Meşelidüz, Samsun.

	Amasya Kalkış	Samsun Varış	Samsun Kalkış	Amasya Varış
Her Gün	08.40	14.04	14.09	17.08

RAYBÜS

	Amasya Kalkış	Havza Varış	Havza Kalkış	Amasya Varış
Her Gün	08.00	09.13	09.30	10.42
	15.00	16.12	17.00	18.12

	Amasya Kalkış	Hacıbayram Varış	Hacıbayram Kalkış	Amasya Varış
Her Gün	12.00	12.50	13.00	13.51

HAVAYOLU / DENİZYOLU

İlimize en yakın limanlar 130 km. uzaklıktaki Samsun ilinde bulunmaktadır.

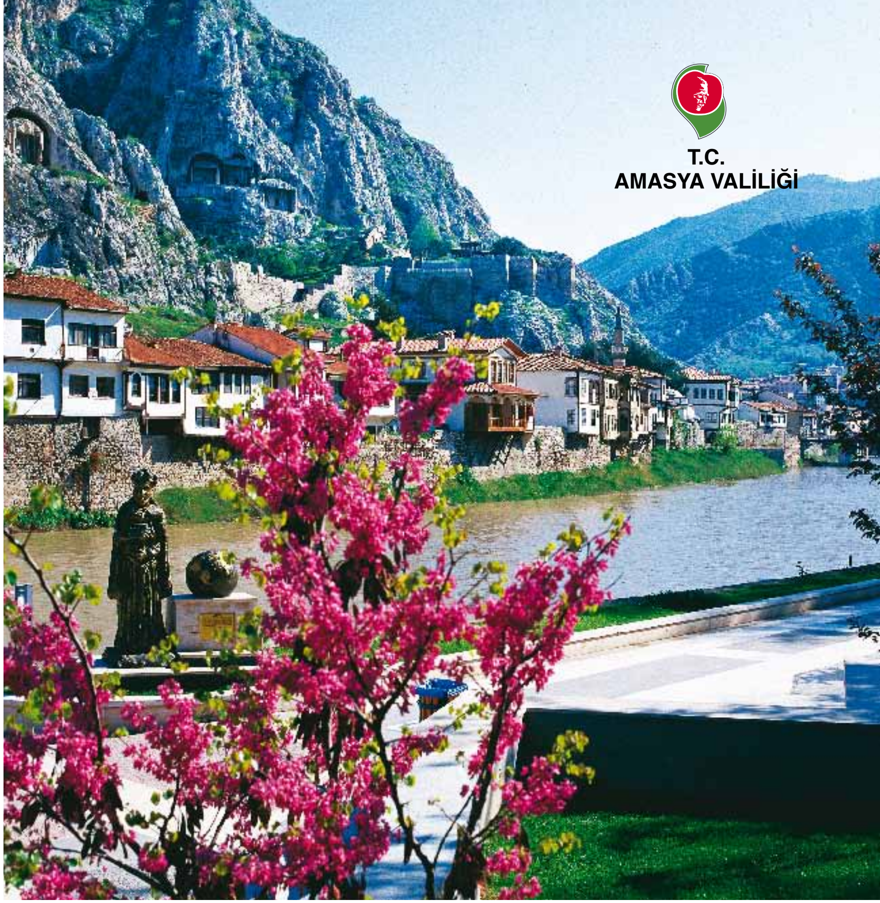
Havayolları Tel. : 0.358.535 10 16 - 1015

Denizyolları Tel. : 0.362.435 16 05

İstanbul-Merzifon Uçak Saatleri

Pazartesi Çarşamba Cuma	İstanbul Kalkış	Merzifon Varış	Merzifon Kalkış	İstanbul Varış
	16.40	18.10	19.10	20.25

Amasya komşu illerden Samsun, Çorum ve Tokat'a devlet yolu ile bağlıdır. Transit karayolu güzergahı 100-17,100-18 ve 100-19 kontrol kesim nolu devlet yolu (Avrupa-İran Uluslararası Transit Karayolu) üzerinde yer almaktadır. İl genelinde yolu bulunmayan yerleşim merkezi olmadığı gibi köy yollarının önemli bir kısmı asfalttır. Yaz-kış ulaşım sorunu yoktur.

AMASYA ŞEHİR REHBERİ

SUNUŞ

7.500 yıllık bilinen tarihi ile Amasya, Anadolu'da örnek bir Türk şehridir. Tarihi yapıları, kültür birikimi ve günümüze kadar ulaşan muhteşem sanat unsurları ile her dönemden eserler bulabileceğiniz bu şirin kent, aynı zamanda edebi ve folklorik değerleri ile de özgün bir yapı oluşturur.

Yeşilırmak'ın cömert suları bereketli ovaları daha da verimli kılarken, aynı zamanda bir kültür ortamı da oluşturur. Irmak boyunca uzayıp giden hayatlar, sosyal yapılar bu çerçevede oluşan birikim yüzyılların sermayesi olarak Amasya'da bir hazineye dönüşür. Musikiden, mimariye, sanat ve bilimden, yemek ve yaşam kültürüne değin hayatın her alanında bu birikimin izlerini görmek mümkündür.

Asırlarca tarihin en büyük sultanlarına okul olmuş bu şehzadeler diyarı, Türk tarihinin her döneminde önemli bir sığınak ve durak olma özelliğini de muhafaza etmiştir. Halen ayakta olan sayısız sanat ve kültür yapıları ile Amasya, günümüzde de önemli bir tarih, kültür ve turizm merkezidir. Son yıllarda artan turizm kapasitesi, müzeler ve tanıtım çalışmaları ile bir adım daha öne çıkan ilimiz, gelecek yıllarda tüm sektörlerde örnek gelişmeler kaydetmeye devam edecektir.

Amasya'ya son yıllarda artan ziyaretçi sayısını dikkate alarak, konuklarımızın ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla bir rehber hazırlamak istedik. Fakat ilk etapta karışımıza çıkan zorluk bunca eser arasından nelerin rehbere girmesi gerektiği oldu. Her eseri kitaba alsak sayfalar kabarıyor ve kullanım zorlaşıyordu. Eserleri seçip bazılarını rehbere aldık. Bu kez de seçilen eserlerin anlatımı ve tanıtımı bizi zorladı. Çünkü her biri sayfalarca anlatılacak bu eserler, birkaç cümleyle nasıl tanıtılacaktı. Fotoğraflar için ise yerimiz çok kısıtlı idi. Oysa her bir eser için belki onlarca kıymetli görsel karşımızda duruyordu. Bunlar arasından da zorlanarak seçmeler yapmaya çalıştık. Nihayetinde gözümüz arkada kala kala bu elinizde tuttuğunuz Amasya Şehir Rehberi'ni oluşturabildik.

Sadece çok önemli gördüğümüz tarih ve kültür değerlerimizi aldığımız bu rehberde metinleri hazırlarken elimizden geldiğince güvenilir ve bilinen kaynaklara başvurduk ve olabildiğince özetledik. Elbette ki bunlarda da hatalarımız olabilir. Hatalar varsa bunların doğrularının bize bildirilmesi halinde ileriki baskılarda bunlara dikkat edilecektir.

Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanan bu rehberin İlimizi tanımak isteyenler için yararlı olmasını umuyor, rehberin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

AMASYA TARİHİ

Amasya, Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biridir. Yapılan arkeolojik çalışmalar bu kentin tarihinin 7.500 yıl öncesine, Kalkolitik Çağ olarak isimlendirilen döneme kadar uzandığını gösterir. 7.500 yıl boyunca sayısız topluluk, devlet ve medeniyete ev sahipliği yapan Amasya'da Hititler, Frigler, Kimmer-İskitler, Med-Persler, Pontuslar, Roma ve Bizanslılar, Türklerden önce burada yerleşmiş medeniyetlerdendir.
Anadolu'nun 1071 yılında başlayan Türkleşme süreci içinde Melik Ahmed Danişmend Gazi Amasya'yı alarak burada ilk Türk egemenliğini kurmuştur. Uzun süre Danişmend-Selçuklu egemenliğinde kalan Amasya, 1243 yılındaki Kösedağ Savaşı'nda Selçukluların Moğollara yenilmesinin ardından yaklaşık yüz yıl sürecek Moğol-İlhanlı hakimiyetine geçmiştir. 1341 yılında Eretna Beyliği'nin egemenliğine geçen Amasya, 1386'da Yıldırım Bayezid Döneminde Osmanlı topraklarına gönüllü katılmıştır.
Yaklaşan Timur tehlikesi nedeniyle 1389'da Şehzade Sancağı ilan edilen Amasya bu ünvanını uzun yıllar korumuş, bu süre içinde yedisi sonradan padişah olarak Osmanlı tahtına oturan on iki şehzadeyi vali olarak ağırlamış, bu şehzadeleri tahta hazırlayan şehir olmuştur. 1402 yılında yaşanan Ankara Savaşı'yla kısmi bir dağılma yaşayan Osmanlı'yı yeniden toparlayıp tarihe yön veren bir cihan devleti olma yolunu açan Çelebi Mehmed de burada valilik yapmış ve savaş sonrası toparlanma sürecini Amasya'dan idare etmiştir.
Cihan devletine giden yolda ilk adımların atıldığı Amasya, bu rolünü bir kez daha tekrar etmiş; bağımsızlık ve Cumhuriyet'e giden yolda Mustafa Kemal ve arkadaşlarının 22 Haziran 1919'da ilan ettikleri Tamim'le tüm dünyaya kararlılıklarını duyurdukları yer olmuştur.

COĞRAFYA ve İKLİM

Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde yer alan Amasya, doğusunda Tokat, güneyinde Yozgat, batısında Çorum ve kuzeyinde Samsun'la komşudur. Ankara'ya 336 km, İstanbul'a 671 km uzaklıkta bulunan ilimiz, genel olarak bol kıvrımlı ve kırıklı, engebeli bir yapıya sahiptir. Tektonik özellik gösteren bu yükseltiler arasında, verimli tarım alanlarının bulunduğu ovalar yer alır.

Amasya il merkezi ise yükseltileri 910 metre ile 780 metre arasında değişen Kırklar, Karaman, Lokman ve Ferhat Dağları'nın ortasında, Yeşilırmak'ın oluşturduğu yaklaşık 400 rakımlı vadide konumlanmıştır. Toplam uzunluğu 519 km olan Yeşilırmak'ın 140 km'si Amasya il sınırları içindedir. Zaman zaman ortalama değerlerinin çok üzerinde veya altında akan Yeşilırmak'ın en gür aktığı zamanlar, Amasya genelinde yağışların en bol görüldüğü ilkbahar aylarıdır.
Amasya, Karadeniz iklimi ile İç Anadolu iklimi arasında bir geçiş alanıdır. Bu nedenle ilin kuzeyi ile güneyi arasında ya da dağlar ile vadiler arasında belirgin iklim farklılıkları görülür. Kışların ılıman geçtiği ilde yaz ayları sıcaktır. Ocak, ortalama 2,4 °C ile en soğuk; Temmuz ise ortalama 23,6 °C ile en sıcak aydır.

EKONOMİ

Amasya ekonomisi, başta tarım olmak üzere, tarımsal ürünlerin ticaretine, yine tarımsal ürünleri işleyen işletmelere ve mermer öncelikli sanayi işletmelerine dayanır.
Son yıllarda artan turizm yatırımları diğer sektörlerle yarışmaktadır.
Amasya, arazi varlığı ve bitkisel ürün çeşitliliği bakımından tarımsal potansiyeli yüksek illerdendir. İklim ve toprak yapısında görülen çeşitlilik tarımsal ürünlerde de çeşitlilik yaratır. Tahıl, şekerpancarı, soğan, ayçiçeği ve haşhaş gibi tarla bitkileri yaygındır. Ancak Amasya daha çok meyveleriyle tanınır. Türkiye'nin pek çok yerinde yetişebilen 'misket' elması en güzel halini Amasya'da almıştır ve daha çok 'Amasya Elması' olarak bilinir. Kiraz ise son yıllarda yoğun olarak yetiştirilen ve üretilen bir üründür. Özellikle dış pazarlara yönelik üst kalite kiraz üretimi Amasya'da oldukça yaygınlaşmış, Türkiye'nin kiraz üretiminin yaklaşık %10'u Amasya'dan karşılanır hale gelmiştir. Bunların yanında şeftali de pek çok çeşidiyle Amasya'da yoğun olarak yetiştirilir. Amasya birçok sebze türünün ve özellikle de bamyanın yetiştirildiği ve iç-dış pazarlara satıldığı zengin bir ildir.

BİLİM, KÜLTÜR ve SANAT

Amasya, 7.500 yıllık tarihi birikimi Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Türk-İslam kültürünün zenginliğiyle birleştirmiş, bilim, siyaset ve sanat alanında her biri türünün

en değerli örnekleri olan sayısız eser vermiş onlarca şahsiyetin doğduğu, büyüdüğü, ürettiği yerdir. Bu kültürel zenginliğin izleri bugün Amasya'nın her köşesinde kendisini gösterir. 200 yıla yakın bir süre Osmanlı'ya padişah olmuş şehzadeleri yetiştiren şehir, saraya sayısız din alimi, sanat erbabı, bilim adamı, şeyhülislam ve paşa göndermiştir. Dünyaca ünlü coğrafyacı Strabon Amasyalıdır. Tıp ilminin en değerli eserlerinden birini veren Sabuncuoğlu Şerafeddin bilgi ve tecrübesini Darüşşifa'da paylaşmış, hastalarını burada tedavi etmiştir. Katiplerin Kıblesi namıyla maruf, hat sanatının en büyük ustalarından Şeyh Hamdullah'ın zerafet dolu eserleri Amasya'da pek çok yerde çıkar karşınıza. Adli mahlasıyla şiirler yazan Sultan II. Bayezid ve divânı olan ilk Türk kadın şair Mihri Hatun şiirlerini burada yazmıştır. Sadece birkaçını sayabildiğimiz bu bilim, kültür ve sanat ustalarının geleneği bugün de sürmektedir Amasya'da. Türk müziğinin büyük ustaları, süsleme ve hat sanatının değerli elleri, kelimelerden binalar kuran şair ve yazarlar, tükenmeyen kaynağıyla Amasya'dan aldıkları ilhamla üretmektedirler şaheserlerini. Amasya'da tarih, kültür ve sanat olup taşmaktadır sanki.

NEREDE KALINIR?

Amasya, kalacak yer bakımından ziyaretçilerine birbirinden farklı seçenekler sunar. Şehir merkezinde veya merkeze sadece birkaç kilometre mesafede bulunan, hizmet kaliteleri yüksek otellerin yanısıra Yeşilırmak'ın kenarına inci bir gerdanlık gibi dizilmiş tarihi konak ve evlerin bir kısmı butik otel veya pansiyon olarak hizmet vermektedir. Tarihi dokularının bozulmadığı, odaların geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi döşendiği bu pansiyonlar Amasya'yı gezdiğiniz sürece hissedeceğiniz 'tarih yolculuğu'nu, kalacağınız yerde de yaşatmaya devam eder.

NE YENİR?

Amasya, uzun tarihi geçmişinin izlerini ve bu tarihi geçmişin kültüründe yarattığı çeşitliliği yemeklerinde de gösterir. Yine coğrafi konumu, Karadeniz'le iç bölgeler arasında geçiş yolu olması, Amasya'da hem Karadeniz Mutfağı'nın hem de İç Anadolu Mutfağı'nın en lezzetli ve özgün yemeklerini bir araya getirir. Şehzadeleri ile ünlü Amasya'da saray mutfağından esintiler bulmak da mümkündür. Size tavsiyemiz yöresel yemekler yapan bir yere girmeniz ve menüye şöyle bir göz atmanızdır. Çorbalardan sebze yemeklerine, et yemeklerinden hamur işlerine, salatalardan tatlılara kadar o kadar çeşitli ve lezzetli seçenek görürsünüz ki bunlardan bir kısmı mutlaka sizin damak tadınıza hitap edecektir.

II. Bayezid Külliyesi

CAMİ ve KÜLLİYELER

II. Bayezid Külliyesi

1481-1486 yılları arasında, Amasya Valisi Şehzade Ahmet tarafından babası Sultan II. Bayezid adına yaptırılmıştır. Cami, medrese, imaret ve şadırvandan oluşan bir külliye olarak yaptırılan yapının mimarı Şemseddin Ahmet'tir. Caminin güneydoğu köşesinde bulunan, Şehzade Ahmet'in küçük yaşta ölen oğlu Şehzade Osman'a ait türbe yapıya sonradan eklenmiştir.

Yan mekanlı, ya da zaviyeli cami mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan cami, ortada büyük bir kemerle ayrılan iki kare mekanla, doğu ve batı yanlarda üçer kubbeli yan mekanlardan oluşur. Orta mekanı, sekizgen kasnaklarında 16'şar pencere bulunan iki büyük kubbe örter. Kubbe içi ve pencere kemerlerinin üzeri zengin kalem işleri ile süslenmiştir. Ahşap pencere kanatları, 15. yy. ahşap kündekari tekniğinin en güzel örneklerindendir. Kuzeydeki son cemaat yeri, altı yuvarlak mermer sütun üzerine oturan beş sivri kemerin taşıdığı beş kubbe ile örtülüdür. Son cemaat yerindeki pencere üstleri mavi beyaz çini panolarla süslenmiştir. Buranın iki ucunda yükselen tek şerefeli iki minareden soldakinin gövdesi dikine yivli, sağdakinin gövdesi ise zikzak taş dekorludur. Caminin mukarnas süslemeli, ihtişamlı taç kapısı üzerindeki üç satırlık mermer kitabesini Hattat Şeyh Hamdullah yazmıştır. Avlu ortasında yer alan 12 kenarlı şadırvan, 12 sütunun taşıdığı, 12 yüzlü sivri piramit bir çatıyla örtülüdür.

Caminin batı yönünde "U" planlı medrese bulunur. Külliyeyi çevreleyen avlunun batı duvarına bitişik olarak inşa edilmiş olan medrese, ortada genişçe bir avlu, avlunun etrafında kubbeli revaklar ve bunların arkasındaki öğrenci hücrelerinden oluşur. Kuzeydeki

giriş kapısının karşısında, sekizgen kasnaklı bir kubbeyle örtülü, kare planlı dersane vardır. Evliya Çelebi'nin Amasya'da bulunan on medreseden en süslü ve en bakımlısı olarak anlattığı Sultaniye Medresesi, 1922 yılından beri İl Halk Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır.

"L" planlı İmaret ise caminin doğusundadır. İmaret'in dikdörtgen olan asıl mekanlarının üzeri tonozlarla

örtülüdür. Bu mekanların önünde, İmaret'in camiye bakan yüzlerinde küçük kubbelerle örtülü revaklar bulunur. İmarethane'nin büyük dikdörtgen salonu bugün Maket Amasya Müzesi'ne ev sahipliği yapmaktadır.

Caminin kuzeybatısında, Medrese'ye yakın bir yerde bulunan tek katlı, kare planlı küçük yapı ise güneşin konumuna göre namaz vakitlerinin belirlendiği muvakkithanedir. İç mekan duvarları ve tavanı kalem

Kaleden II. Bayezid Külliyesi

II. Bayezid Külliyesi'ndeki çınar ağaçlarından biri

işi bezemelerle süslü muvakkithanenin kuzey ve güney cephelerinde bulunan pencerelerinin çevresinde de kalem işleri bulunmaktadır. Muvakkithane 1842 yılında Hacı Hüseyin Efendi tarafından yaptırılmıştır.

Caminin önünde, şadırvanın iki yanında bulunan çınar ağaçları ise caminin inşaatı sırasında buraya dikilmişler, 500 yılı aşkın bir zamandır cami bahçesine gölgelerini düşürmektedir.

II. Bayezid Külliyesi iç mekan

Bayezidpaşa Camii

Beyazıtpaşa Mahallesi'nde, nehrin doğu kıyısında, Künç Köprü'nün karşısında yer alan camiyi 1414 yılında, daha sonra sadrazam olan Bayezid Paşa yaptırmıştır. Ters T biçimindeki caminin planı bazı ayrıntıları dışında aynı dönemlerde Bursa'da yapılan Yeşil Cami'ninkine benzer. Bu plana sahip camilere Zaviyeli ya da Bursa Tipi Camiler de denir.

Yapısı ve süslemeleriyle oldukça zarif bir görünüşe sahip caminin en dikkat çekici bölümü kuzeyindeki son cemaat yeridir. Altı kalın kare paye birbirine ve beden duvarına sivri, kalın kemerlerle bağlanarak beş bölüm oluşturur. Her bölümün üzeri Türk üçgenleriyle geçilen sekizgen kaideler üstündeki kubbelerle örtülüdür. Payeler kemer hizasına kadar düzgün kesme taşlardan örülmüştür. Payeleri bağlayan kemerlerse kırmızı ve beyaz mermerdendir. Bunların etrafında yine mermerden, hafif çıkıntılı çerçeveler bulunur. Bu bölümün üst kısmı kıvrık dal ve yaprakların oluşturduğu

Bayezid Paşa Camii

motiflerle süslenmiştir. Mukarnas süslemeli saçak altında yer alan, boydan boya cepheyi dolanan kırmızı taş kuşağı üzerine caminin kabartma biçiminde vakfiyesi işlenmiştir. Giriş kapısı son derece zengin ahşap bezemelidir.

İbadet mekanı iki bölümden oluşur. Mihrabın bulunduğu ikinci mekan ilkinden daha küçüktür. Bu bölümün doğusu ve batısında bulunan kapılardan yan mekanlara geçilir. Her bölümün üzeri bir kubbeyle örtülüdür.

Cami 2006 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce onarılmıştır.

Burmalı Minare Camii ve Cumudar Türbesi

Caminin kapısı üzerinde bulunan, kemer kavisi şeklindeki kitabeden caminin iki kardeş tarafından yaptırıldığı anlaşılır. Bu kardeşlerden Said Ferruh'un Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in vezirlerinden Necmeddin Ferruh Bey olduğu kabul edilmektedir. Kardeşi de Haznedar Yusuf'tur. Yapım tarihi, kitabeye göre 1242 yılıdır.

Bugün, minaresinin yapım biçimiyle adlandırılan ve Evliya Çelebi'nin, Seyahatname'sinde

Burmalı Minare Cami ve giriş kısmının solunda Cumudar Türbesi

Mahkeme Camii ismiyle bahsettiği caminin minaresi ilk yapıldığında ahşaptı. 1590 yılındaki deprem ve 1602 yılında yaşanan yangında hasar gören caminin minaresi 1730 yılında yaşanan büyük yangında tamamen yok oldu. Bunun yerine yapılan minare bu kez caminin güçlü taş yapısına uygun biçimde taştan yapıldı. Dönerek minarenin etrafını dolanan yivlerin oluşturduğu bu yapıya bu zamandan sonra Burmalı Minare, camiye de Burmalı Minare Camii denmiştir.

Cami, girişin iki yanındaki minare ve türbe dışında oldukça düzgün bir dikdörtgen plana sahiptir. Kesme taştan örülmüş kalın ve güçlü duvarlardan batı ve doğu cephesindekilerde bulunan dörder pencere ile güney cephesindeki üç pencere caminin içini aydınlatır. Camiye minare ve türbenin arasından, dışarıya doğru çıkıntılı büyük bir niş içinde yer alan kemerli kapıdan girilir. İç mekan mihrap ekseninin iki yanında sıralanmış üçer paye (sütun) ile üç sahına ayrılmış, payelerin birbirine sivri kemerlerle bağlanmasıyla bu sahınlar da üçer bölüme ayrılarak toplam dokuz bölüm meydana getirmiştir. Bu dokuz bölümden orta sıradaki üçünün üzeri kubbelerle örtülüdür. Yan sıralardaki bölümlerden kıble duvarına yakın olan ikisi çapraz, diğer bölümler beşik tonoz örtülüdür.

Girişin sol yanında kare zemin üzerine sekizgen yapılı Cumudar Türbesi bulunur. İlhanlılar'ın Anadolu egemenliği döneminde Amasya'da Anadolu Nazırlığı yapmış olan Şehzade Cumudar'a ait mumyanın Amasya Müzesi'ne konulmasına kadar burada bulunmuş olması nedeniyle bu isimle anılan türbe asıl olarak Ferruh Bey ve oğluna aittir.

Caminin ahşap mimberi

Çilehane

1413 yılında, Çelebi Mehmet'in emirlerinden Yakup Paşa yaptırmıştır. Bugün cami olarak kullanılan yapı esas olarak bir Halveti Tekkesi'dir. Tekke, mescid ve çilehane hücrelerinden oluşur. Binanın batı girişinin batı yanında ise muhtemelen türbe olduğu sanılan yapı bulunmaktadır.

Binanın beden duvarları, araları kırmızı harçla doldurulmuş moloz taşlardan örülmüştür. Bu taş örgüsünü yatay biçimde örülmüş ikişer sıralı tuğla hatlar destekler. Camiye kesme taştan büyük eyvanlı bir kapıdan girilir. Kapı yay kemerlidir. İçeriyi aydınlatan pencerelerse mermer çerçeveli ve tuğla kemerlidir.

İç mekana batı kapısından girilince, sağda mescid ve küçük geçitlerle ulaşılan halvet (çile) odaları; solda ise türbe ve tekke bulunur. Cami ve tekkeyi büyük birer kubbe örter.

1939 depreminden büyük zarar gören Çilehane 1964 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılmıştır.

Çilehane Camii

Fethiye Camii

Fethiye Camii

Eski bir Bizans kilisesinden camiye çevrilmiştir. Kilisenin 7. yy.'da Bizans İmparatoru Phocas'ın kızı Helena tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır. Danişmendliler Döneminde Amasya valiliği yapan Fetih Gazi bu büyük kiliseyi camiye çevirtmiş ve ismini Fethiye Camii olarak koymuştur. Bu cami zaman içinde oldukça hasar görmüştür. 1956'da onarılarak tekrar ibadete açılan cami son olarak 2006 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce restore edilmiştir.

İlk halinde minaresi bulunmayan camiye 1883 yılında İncezade Hacı Mehmet tarafından bir minare eklenir. Kilise halinden pek az bir kısmı ayakta kalmış olan caminin duvarları tamamen sıvanıp üzeri beyaza boyandığından yapının orijinal duvar kalıntılarının tespiti mümkün olmamıştır. Cami, kilisenin apsis kısmında kuruludur. Bu nedenle caminin doğu cephesi yarım bir altıgen oluşturacak biçimde köşelidir. Kuzey duvarındaki küçük bir girişten girilen caminin batı cephesi sonradan geniş kemerli bir niş biçiminde kapatılmış, bu bölüme alt ve üst pencereler açılmıştır.

Karamustafa Paşa Camii şadırvan süslemeleri

Merzifon - Kara Mustafa Paşa Camii

Kara Mustafa Paşa tarafından 1666 yılında yaptırılmıştır. Dikdörtgen planlı caminin dış duvarları tümüyle düzgün kesme taştan örülmüştür. Sivri kemerlerle bağlı dört sütunun oluşturduğu üç gözlü, tavanı ahşap kaplı bir son cemaat yeri bulunur. İbadet mekanının üzeri büyükçe bir kubbe ile örtülüdür. İç kısmı 19. yy. özelliği gösteren kalem işleri ile süslü olan kubbenin sekizgen kasnağının köşe boşlukları yine sekizgen ağırlık kuleleri ile desteklenmiş ve estetik açıdan bir bütünlük sağlanmıştır. Cami, kubbe kasnağının her yüzündeki ikişer küçük pencere ve beden duvarlarındaki üçü altta üçü üstte olmak üzere altışar pencere ile aydınlatılmıştır.

Caminin en dikkat çekici yanlarından biri de avludaki şadırvanıdır. 19. yy.'da yapıldığı sanılan şadırvan temel olarak ahşap yapılıdır. Sivri bakır külahını sekiz ahşap sütun taşır. Şadırvanın asıl özelliği ise tavanındaki kalemişi süslemelerdir. Zileli Emin'in bu süslemeleri 1875 yılında yaptığı, süslemeler arasına düştüğü tarih

ve isimden anlaşılmaktadır. Süslemelerde üç yerin resmedildiğine inanılır. İlki İstanbul'dur. Resim dikkatle incelendiğinde Galata ve Bayezid Kuleleri arası, Haliç ve Galata Köprüsü, Sultanahmet, Ayasofya ve Süleymaniye Camileri ve Çemberlitaş seçilebilmektedir. İkinci sahne Amasya'ya benzetilir. Kale, nehirdeki su değirmenleri ve Bayezit Camii'ne benzer yapılar görülebilmektedir. Üçüncü sahnenin ise Viyana şehri önlerindeki Osmanlı ordusunu tasvir ettiği düşünülür. Zamanın anlayışı gereği insanın resmedilmediği sahnede patlayan top ve silahların yanında çadırlar görülmektedir.

Cami avlusunun Taşhan tarafındaki girişi de yine görülmeğe değerdir. Üzerinde küçük bir odacığı bulunan derin kemerli girişin kemeri renkli taşlardan örülmüştür. Avluda çapları yaklaşık 3 metre olan iki de yaşlı çınar bulunur.

Hatuniye Külliyesi

Hatuniye Camii

Hatuniye Mahallesi'nde, Yeşilırmak'ın hemen kıyısında yer alan cami Sultan II. Bayezid'in eşi ve Şehzade Ahmet'in annesi Bülbül Hatun tarafından 1510 yılında yaptırılmıştır. Asıl olarak cami, hamam ve sübyan mektebinden oluşan bir külliyedir.

Hatuniye Camii

Camiye kuzeyindeki alçak yay kemerli kapıdan girilir. Kuzey cephesi, birbirine sivri tuğla kemerlerle bağlı altı sütunun oluşturduğu beş gözlü bir son cemaat yeriyle kapatılmıştır. Bu bölümün duvarları ana ibadet mekanının duvarlarından daha yüksektir. Kemerlerin üstü, bütün cepheyi kaplayacak biçimde Meander motifiyle süslüdür. Son cemaat yerinin üzeri beş küçük kubbeyle örtülmüştür. Kubbelerden sadece ortadaki sekizgen bir kasnak üzerine oturtulmuş, diğerleri kasnaksız kullanılmıştır.

Dikdörtgen planlı caminin duvarları moloz taştan örülmedir. İbadet mekanının orta kısmında bulunan iki payenin duvarlara birleştirilmesiyle iç mekan altı bölüme ayrılmıştır. Yanlardaki bölümlerden daha geniş ve yüksek olan ortadaki iki bölümün üzeri iki kubbeyle örtülüdür. Caminin kuzey-batı köşesinde tuğla örgülü, tek şerefeli minaresi bulunur.

Sübyan Mektebi

Caminin hemen doğusunda yer alır. Sivri kemerli, taş çerçeveli girişi, caminin de girişinin bulunduğu Hazeranlar Sokağı üzerindedir. Moloz taştan örülen

Külliye içinde yer alan Sübyan Mektebi

Hatuniye Camii ve Yıldız Hamamı

duvarlarda enlemesine üçer sıralık tuğla örgüler bulunur. Girişin bulunduğu cephede yine sivri kemerli üç pencere yer alır. Kemerlerin üst kısımlarında tuğlaların değişik biçimlerde dizilmeleriyle geometrik süslemeler oluşturulmuştur. Batı cephesinde de içeriye açılan alçak kemerli bir kapı ve duvarın üst kısmına yakın iki pencere yer alır. Tek katlı yapının içi büyükçe tek bir oda olarak inşa edilmiştir. Yapının ilk halinde çatı çift kubbeyle örtülüdür. Ancak sonradan kubbeleri yıkılmış, binanın üstü ahşap çatıyla kapatılmıştır. Yer ve tavan döşemeleri ahşaptandır.

Yıldız Hamamı

Çukur Hamam ya da Hatuniye Hamamı olarak da bilinen kare planlı hamam fenerli bir kubbe ile örtülüdür. Kubbeli bir soyunmalık, soyunmalığın güneyinde soğukluk, bunun doğusunda yer alan tuvaletler ile batısında yer alan sıcaklık ve külhan (hamamın suyunun ısıtıldığı ocaklık) bölümlerinden oluşur.

Şamlar Camii

Küçük Ağa (Şamlar - Ayas Ağa) Külliyesi

1495 yılında II. Bayezid'in Kapı Ağası Ayas Ağa'nın inşa ettirdiği cami, medrese, sübyan mektebi ve hazireden oluşan külliyedir.

Şamlar Mahallesi'nde bulunmasından dolayı camiye Şamlar Camii de denir. Yine yaptıranından dolayı Ayas Ağa Camii olarak da bilinir. Kare planlı, tek kubbeli caminin duvarları moloz taştan örülmüştür. Kuzeyinde üç bölümlü bir son cemaat yeri bulunur. Yanlardan daha dar olan ve üzeri aynalı tonozla örtülü orta bölüm caminin giriş kısmıdır. İç mekanı duvarlarda iki sıra halinde dizilmiş sivri kemerli pencereler aydınlatır. Caminin altıgen bir kaide üzerine oturtulan minaresi tuğla örgülü ve taş şerefelidir. Kaidenin orijinal olduğu bilinmektedir ancak gövde ve şerefe sonradan yapılmıştır.

Şamlar Camii avlu kısmı.

Medrese, caminin kuzeyindeki avluyu üç taraftan çeviren odalardan oluşur. U planlı klasik Osmanlı medreselerindendir. Kenarlarda sade başlıklı, silindirik

on iki sütunun taşıdığı on üç kubbe ile örtülü revaklar bulunmakta, bunların arkasında da öğrenci odaları sıralanmaktadır. Sütunlar birbirlerine yuvarlak tuğla kemerlerle bağlıdır. Odalarda birer ocak ve dolap bulunur. Medresenin bir dershanesi yoktur. Yapının doğu ucunda öğrenci odalarının sonunda biraz daha geniş inşa edilmiş kısım ise bugün kütüphane olarak kullanılan sübyan mektebidir.

Caminin bahçesinde bulunan haziresinde basit işçilikle yapılmış ve çoğu zamanla tahrip olmuş sekiz adet mezar bulunur. Kitabeleri bulunmayan mezarların bazıları geometrik desenlerle, çiçek ve kılıç figürleriyle süslenmiştir.

Kilari Selim Ağa Camii

Kilari Selim Ağa'nın 1484 yılında yaptırdığı cami Taş Han ile Bedesten arasındadır. Caminin inşasında kesme taş ve tuğla kullanılmıştır. Yuvarlak üç sütunu sivri kemerlerin bağladığı iki bölümlü ve iki kubbeli bir son cemaat yeri bulunur. Sağ taraftaki bölümde, üzerinde yapım kitabesinin yer aldığı küçük yay kemerli kapısı vardır. Sol bölüm ise ibadete ayrılmıştır. Batı cephedeki minaresi tek şerefelidir. Kare plânlı camiyi sekizgen kasnaklı bir kubbe örter.

Kilari Selim Ağa Camii

Mehmet Paşa Camii

Mehmet Paşa Camii

1486 yılında II. Bayezid'in oğlu Şehzade Ahmet'in lalası Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Ters T planlı caminin asıl ibadet mekanı kare biçimlidir ve yüksek tavanı sekizgen kasnaklı bir kubbeyle örtülüdür. Caminin kuzey cephesinde yedi adet sekizgen biçimli sütunun altı bölüme ayırdığı bir son cemaat yeri bulunur. Her bölümün üzeri kubbeyle kapatılmıştır. Sütunlar birbirlerine kırmızı beyaz renkte işlenmiş mermer kemerlerle bağlıdır. Camiye soldan üçüncü bölümde bulunan

Caminin mermer işleme mimberi

ve üzerinde caminin yapım kitabesinin bulunduğu yay kemerli kapıdan girilir. Giriş kapısı derin bir niş şeklindedir.

Caminin, ağaç oymacılığının en güzel örneklerinden biri olan kapısı Amasya Müzesi'nde sergilenmektedir. Benzer biçimde caminin, kıvrak dal ve yaprak motifleri ile süslenmiş mermer minberi, Türk mermer işçiliğinin nadir örneklerinden biridir.

Saraçhane Camii

Camiyi 1372 yılında Amasya Emiri Şadgeldi Paşa yaptırmıştır. Önceleri kare planlı ve tek kubbeli bir yapıyken sonradan bir mekan eklenerek planı dikdörtgene çevrilmiş, bu yeni mekanın üzeri de kubbeyle örtülmüştür. Moloz taş ve tuğla malzemenin birlikte kullanıldığı caminin yine tuğladan silindirik bir minaresi bulunur.

Caminin kuzeyindeki son cemaat yeri yedi gözden oluşur. Buradan girilen iç mekan kalemişleri ile süslenmiştir. Kubbeler kiremit kaplıdır ve kubbe kasnaklarının üst kısımlarında kuşevi örnekleri görülmektedir.

İlk zamanlar yaptıranından dolayı Şadgeldi Paşa Camii olan caminin ismi, etrafında bulunan saraç dükkanlarından dolayı Çelebi Mehmet devrinden itibaren Saraçhane Camii olarak değişmiştir.

Cami günümüze kadar birçok onarım görmüş, bu onarımlarda caminin bazı kısımları ve duvarlarının bir bölümü tamamen yenilenmiştir.

Saraçhane Camii

Şirvanlı Camii

Şirvanlı (Azeriler) Camii

Kendisi de Karabağlı olan Şeyh Hacı Mahmut Efendi tarafından, Azerbaycan'ın Karabağ ve Şirvan şehirlerinden yollanan yardımlar ve yine buralardan gelerek Amasya'ya yerleşenlerden toplanan yardımlarla 1873-1895 yılları arasında yaptırılmıştır. Amasya'daki camilerin çoğu bir devlet adamı ya da yine devletin ileri gelenlerinden biri tarafından yaptırılmışken, Şirvanlı Camii bir mürşidin, Mir Hamza Nigari'nin adına, sevenleri ve müridlerince yaptırılmıştır. 1886 yılında Harput'ta vefat eden Mir Nigari Hazretleri'nin cenazesi, vasiyeti üzerine sonradan Amasya'ya getirilerek burada bir evin arsasına defnedilmiş ve söylendiği üzere Şeyh Hacı Mahmut Efendi öncülüğünde toplanan yardımlarla mezarın üzeri bir türbeyle örtülerek yanına da bir cami yaptırılmıştır.

Cami kare planlı, tek kubbeli ve tek minarelidir. Yapımında kesme taş ve moloz taş malzeme birlikte kullanılmıştır. Kuzey cephesinde dört sütunlu, üç gözlü bir son cemaat yeri bulunur. Klasik sütun başlıklarının üzerindeki sivri kemerler kırmızı ve beyaz mermer kullanılarak süslenmiş, bu bölümün üzeri üç küçük kubbeyle örtülmüştür. Beyaz mermerden yapılmış giriş kapısındaki işçilik ve motifler Türk mimari anlayışında yapılmamıştır.

Türbe, caminin doğu cephesinde yer alır ve camiye bitişiktir. Yine kare planda yapılmış türbeye caminin içinden büyük bir kemerli kapı açılır. Camiyle aynı mimari özellikleri gösterir. Sekizgen kasnaklı bir kubbe ile örtülüdür.

Türbenin bitişiğinde dört lahit mezarın bulunduğu bir de hazire vardır. Bezemesiz olan lahitlerin birinin mermer başlığı bitkisel kabartma süslüdür.

Yörgüç Paşa Camii

Cami 1428 yılında Yörgüç Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yörgüç Paşa bir dönem Amasya'da Sancakbeyliği yapmış, daha sonra Çelebi Mehmet'in,

Yörgüç Paşa Camii

oğlu Murat'ı küçük yaşta Amasya Sancakbeyliği'ne atamasıyla Şehzade Murat'ın lalası olarak Amasya'da kalmıştır. Sultan II. Murat zamanında vezirlik de yapacak olan Yörgüç Paşa'nın Amasya ve çevresinde önemli hizmetleri olmuştur.

Yörgüç Paşa Camii Amasya'da sık görülen ters T planlı camilerdendir. Duvarlarında düzgün kesme taş kullanılmıştır. Kalın duvarlarda ve mekanı aydınlatan pencere kemerlerinde yer yer kırmızı ve beyaz mermer kullanılması yapıya renkli bir görünüm kazandırmıştır.

Orta bölümdeki giriş kapısı büyükçe bir eyvan biçimindedir. Eyvanın büyük kemeri de yine kırmızı ve beyaz mermerden oluşur ve kemer doğrudan doğruya duvarlara oturtulmak yerine duvarlardan biraz çıkıntı yapılarak örülmüş, bu da girişe zarif bir görünüm kazandırmıştır. Kapının üstüne yerleştirilmiş, geometrik motifler ve çiçek motifleriyle süslü sağır pencerelerin altında kitabe yer almaktadır. Caminin ilgi çekici özelliklerinden biri son cemaat yerinin caminin ana mekanı içinde olmasıdır.

Giriş kapısının ardında ana ibadet mekanının büyük kubbeli birinci bölümü bulunur. Buradan doğu ve batı duvarlarındaki birer kapı ile yan bölümlere geçilir. Bu bölümlerin üzeri de birer kubbeyle örtülüdür.

Gümüşlü Camii

Geçirdiği yangın ve depremlere rağmen her defasında ya yeniden yapılarak ya da onarılarak günümüze kadar ulaşan bu güzel cami Hükümet Köprüsü karşısında, Yavuz Selim Meydanı'na biraz yukarıdan bakan ve kendisini daha heybetli gösteren ufak bir yükselti üzerindedir.

Caminin ilk yapım tarihi 1326, yaptıranı Taceddin Mahmud Çelebi'dir. Ahşap çatılı olduğunu bildiğimiz bu cami 1419 yılındaki depremde yıkılmıştır. Cami

ikinci kez 1491 yılında, bu defa Defterdar Mahmut Bey tarafından yaptırılmıştır. 1612 yılında yaşanan yangında büyük hasar gören caminin onarımını Şemseddin Paşa yaptırmıştır. Cami 1688 yılında bir kez daha onarımdan geçirilmiştir. Camiye bugün kullanılan adını da veren bu onarımı Gümüşlüzade İbrahim Bey yaptırmış, bu zamandan sonra camiye Gümüşlü Camii denmiştir. Ancak bu da caminin son büyük onarımı olmamış, 1721 yılında bir yangın daha geçiren camiyi bu kez de vakfın mütevellisi Mustafa Ağa onartmıştır.

Kare planlı caminin tamamı düzgün kesme taştan inşa edilmiş, kuzey cephesine 1903 yılında bir son cemaat yeri eklenmiştir. Üzerindeki üçgen alınlıklı çatının ahşap direklerle desteklendiği bu bölüm, ahşap direklerin birbirlerine ve beden duvarına kemerlerle bağlanmasıyla beş gözlü bir yapı oluşturur. Caminin kuzeydoğu köşesinde kesme taştan kare biçimli

Gümüşlü Camii

kaidesinin üzerinde tuğla örgülü silindirik minare bulunur. İç mekanın üzeri ise her yüzünde ikişer küçük pencerenin yer aldığı sekizgen bir kubbeyle örtülüdür. İç mekanın en dikkat çekici yanı burayı süsleyen kalemişi bezemelerdir. Bu bezemeler 1960 yılında yapılmıştır.

Hızır Paşa Camii

Yörgüç Paşa'nın kardeşi Hayrüddin Hızır Paşa tarafından 1466 yılında yaptırılmıştır. Cami, hamam, medrese ve şadırvandan oluşan bir külliye iken bugün sadece cami ve hamam ayakta kalmıştır. İlk dönem Osmanlı mimarisinde görülen ve Amasya'da Bayezid Paşa ve Yörgüç Paşa camilerinde de örneği görülen zaviyeli (ters T planlı) camilerdendir. Ancak bu camilerin girişleri kuzey cephedenken Hızır Paşa Camii'nin girişi, bulunduğu yerin yüksek eğimi nedeniyle doğudan verilmiş, şadırvan da bu cepheye yerleştirilmiştir.

Yapımından bu yana pek çok kez hasar gören ve onarılan caminin gerçek örtü sistemi hakkında net bir bilgi edinilememekte; ortadaki iki bölümün iki kubbeyle, yan mekanların da muhtemelen tonozla örtülü olduğu sanılmaktadır.

Sofular Camii ve Dar-ül Hadis'i (Abdullah Paşa Camii)

Beylerbeyi Abdullah Paşa'nın 1502 yılında yaptırdığı cami tek kubbeli, tek minareli ve zaviyeli camilerdendir. Beden duvarlarında moloz taşın kullanıldığı yapının köşelerinde düzgün kesme taş kullanılmış, ön cephesi moloz taş ve tuğla ile inşa edilmiştir. Caminin kuzeydoğu köşesinde kare kaideli silindirik minaresi bulunur. Tek şerefeli minare tuğla malzemeden yapılmıştır.

Sofular Camii

Üzerinde üç satırlık inşa kitabesinin bulunduğu kapıya birkaç basamakla çıkılır. Üzeri tonoz örtülü girişin sağ ve solunda yine tonoz örtülü iki oda bulunur. Bu odalar zamanında hadis ilminin öğretildiği yerlerdir. Ana ibadet mekanı ise giriş ve odalardan yüksektir. Camiyi, yüksek kasnaklı bir kubbe örtmektedir.

Sofular Camii

Merzifon Abide Hatun Camii

Caminin ahşap üzeri kalem işi desenleri.

Merzifon ilçesi Karamustafapaşa köyündeki camiyi Kara Mustafa Paşa'nın annesi Abide Hatun 17. yy.'da yaptırmıştır. Köy içinde bir tepe üzerinde bulunan cami oldukça düzgün bir dikdörtgen plana sahiptir. Kuzey cephesinde ahşap tavanlı bir son cemaat yeri bulunur.

Caminin en dikkat çekici yanı iç mekanında bulunan, türünün en güzel örneklerinden olan ahşap nakış işlemeleridir. İç mekanın ahşap kirişlerden oluşan tavanı, kirişlerin arası, kuzey kısmında kalın bir kirişin taşıdığı kadınlar mahfilinin tavanı bitki ve çiçek motifleriyle rengarenk süslenmiştir. Bezemeleri bakımından en güzel Osmanlı eserleri arasında yer alan caminin kündekari tekniğiyle yapılmış ahşap cümle kapısı da görülmeye değerdir.

Abide Hatun Camii

Gümüş Yeni Camii (Maden Camii)

Gümüşhacıköy ilçesi Gümüş kasabasının Maden Mahallesi'nde bulunan caminin orijinal hali 19. yy.'ın ortalarında burada inşa edilmiş bir kilisedir. 1928 yılında Batı Trakya'dan buraya göç edenlerce orijinal yapısı korunarak camiye çevrilmiştir.

Dikdörtgen planlı caminin cephe duvarlarının köşeleri silme taş, beden duvarları normal taş örgülüdür. İç mekan batıdan doğuya uzanan ve üstleri tonozla örtülü üç sahından oluşur. Kilisenin orijinal halinde yapının doğu cephesinde bulunan apsis kısmı yıkılmış ve düz duvar biçiminde kapatılmıştır. Güney duvarındaki mihrap nişi ise sonradan açılmıştır. İç mekanın en dikkat çeken yanlarından biri minber, vaaz kürsüsü ve mahfil bölümlerinde kullanılan ahşap işleridir. Bunlar kiliseden kalma orijinal ahşap işleme ve süslemelerdir.

Caminin tavanında, önceleri üzerleri badanayla kapatılmış olan ancak sonraki restorasyonlarda badananın temizlenmesiyle ortaya çıkartılan Hz. İsa ve dört havarisi Matta, Markos, Yuka ve Yuhanna'ya ait figürler bulunur. Özellikle Hıristiyan ziyaretçilerin oldukça ilgisini çeken bu figürler, cami tavanına yapılan açılır kapanır bir sistem sayesinde sergilenebilmektedir.

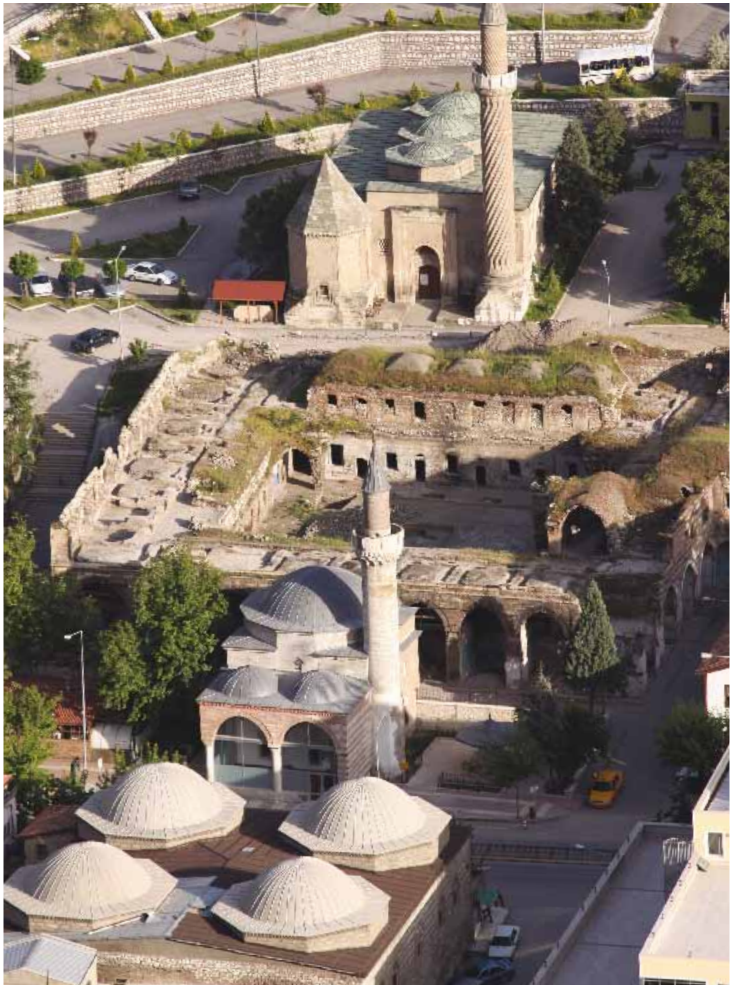

Maden Camii

BEDESTENLER ve HANLAR

Amasya Bedesteni

1483 yılında II. Bayezid'in kapı ağalarından Hüseyin Ağa tarafından yaptırılan bedesten, günümüze ilk haline göre önemli değişikliklere uğrayarak ulaşmıştır.

Kaleden, önde Bedesten hemen arkasında Kilari Selim Ağa Cami, onun ardında Taş Han ve en geride Burmalı Minare Cami ve Cumudar Türbesi'nin birbirini tamamlayan ilginç açısı.

Amasya ve çevresinde birçok hayratı olan Hüseyin Ağa'nın, vakıflarına gelir sağlamak amacıyla inşa ettirdiği bedesten 1668 yılında yaşanan depremde büyük zarar görmüştür. Uzun süre belli bir onarım görmeyen bina 1865 yılında zamanın Amasya Mutasarrıfı Ziya Bey'in (Şair Ziya Paşa) Amasya'da başlattığı imar çalışmalarına dahil edilmiştir. Ancak bu çalışmalarla bedesten yeniden ihya edilmemiş, aksine, üzerlerindeki kurşun kaplamaları sökülerek kubbeleri yıkılmış, yıkılan kubbelerin yerine yapılan çatıyla binanın üzeri kapatılmıştır. Fakat bu da uzun ömürlü olmamış, yapılan çatının bir süre sonra çökmesiyle bedesten uzun bir süre üzeri açık bir halde ayakta kalmaya çalışmıştır. Yıllar içerisinde harap hale gelen ve sadece beden duvarları sağlam kalabilen bedestenin Yeşilırmak'a yakın olan bölümü 1950'lerde yıkılarak yerine iş hanı yapılmıştır.

Bedesten'in geriye kalan kısmının bugün gördüğümüz halini alması Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 1971'de yapılan restorasyonla mümkün olmuştur. Bu kapsamlı restorasyonla, neredeyse 500 yıldır her şeye rağmen ayakta kalmayı başarabilmiş yaşlı duvarlar yeniden hayat bulmuş, üzerleri örtülmüş, sayıları azalmış olsa da bedesten yeniden kubbelerine kavuşmuştur.

Merzifon Bedesteni

Merzifon ilçe merkezinde, Gazi Mahbup Mahallesi'nde yer alan bedestenin yaptıranı ve yapım yılı kesin olarak bilinmese de mimari özellikleri 17. yy.'da yapıldığını göstermektedir. Bu yüzyılda Kara Mustafa Paşa ile en hareketli zamanlarını yaşayan Merzifon'un bu canlılığının merkezi olan birkaç binadan biridir.

Dikdörtgen yapılı bedestenin dört tarafında dışarıya doğru çıkıntılı kesme taştan yapılmış dört büyük kapı vardır. İç mekana bu anıtsal kapılardan girilir. İçeride,

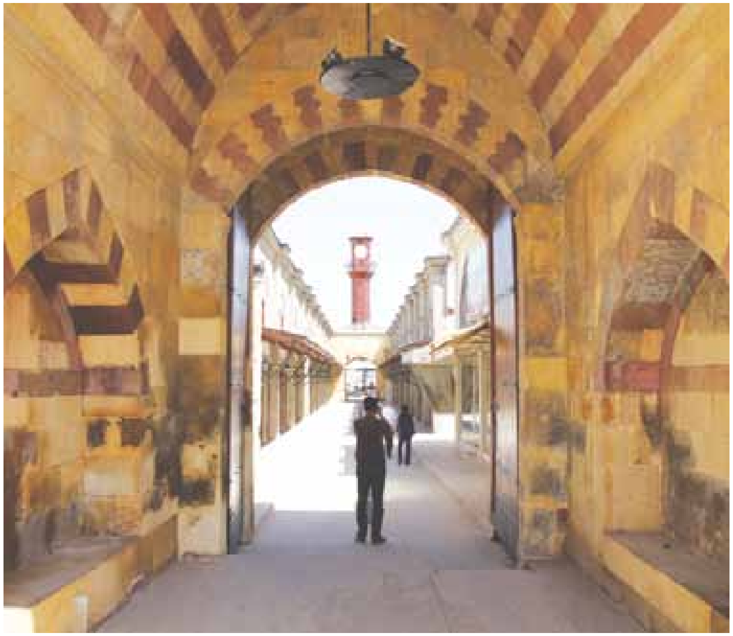
Merzifon Bedesteni

üst örtüyü taşıyan kalın sütunlar (payeler) birbirlerine sivri kemerlerle bağlıdır. Bu şekilde oluşmuş dokuz bölümün her birinin üzeri kubbelerle örtülmüştür.

Kapıların arasında ise bedesteni çevreleyen dükkanların bulunduğu arasta vardır. Yapıldığı zamanlarda kentin ticari merkezi konumundaki bedesten bugün de benzer işlevini sürdürmektedir.

Gümüşhacıköy Bedesteni

İlçe merkezinde, Hacıyahya Mahallesi'nde bulunan bedesten 1660 yılında, kendi adına yapılmış olan caminin yanına bir de külliye yapılmasını isteyen Köprülü Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yapıldığı zamanda bir kervansaray ve bir bedestenden oluşan bu külliyenin kervansaray kısmı zaman içinde yıkılmış, bedesten kısmı ise önemli onarımlardan geçerek günümüze ulaşabilmiştir.

Gümüşhacıköy Bedesteni

Uzun bir diktörgen şeklindeki bedestenin dört kapısı bulunur. Bedesten asıl olarak, batı ve doğu kapıları arasında uzanan yaklaşık 80 metre uzunluğunda ve 3 buçuk metre genişliğindeki bir koridor ve bu koridorun etrafına dizilmiş dükkanların yer aldığı arastadan oluşmaktadır. Kırmızı-beyaz renkli kesme taşlardan yapılmış geniş ve derin kemerli kapılardan sadece kuzey kapısı orijinal halini koruyarak günümüze ulaşmıştır. Koridorun iki kenarında dizilmiş dükkanların üst kısımları da sivri kemerlidir ve araları payandalarla süslüdür.

Bedestenin Ekin Pazarı meydanına bakan doğu kapısı üzerinde yine kesme taştan yapılmış daire şeklinde bir saat kulesi bulunur. Bedestenin genel bir onarımının yapıldığı 1900 yılında Yanyalı Mustafa Paşa'nın oğlu Ali Rıza Bey tarafından yaptırılan orijinal saat kulesi zaman içinde yıkıldığından bu kule daha sonraki bir zamanda tekrar yapılmıştır.

Taşhan

Bugün oldukça harap durumda bulunan bu han 1699 yılında Mutasarrıf Rahtuvan Hacı Mehmet Paşa tarafından Mimar Mehmet Kalfa'ya yaptırılmıştır.

Dışarıya doğru bir çıkıntı oluşturan ana giriş kapısı üzerinde ince uzun bir dikdörtgen içerisinde hanın kitabesi yer alır. Kitabenin ortasında ve kapı kemerinin kilit taşında birer rozet motifi görülmektedir. Kapının her iki yanına dükkanlar sıralanmıştır. Kapıdan girildiğinde etrafı farklı mekanlarla çevrelenmiş geniş bir avlu bulunur. İki katlı hanın ikinci katı bu avlunun kemerleri üzerine oturtulmuştur.

İkinci katı oldukça bakımsız halde olan hanın çevresinde bugün de işleyen dükkanlar bulmak mümkündür.

Amasya Valiliği'nce yürütülen restorasyon çalışmaları devam eden Taş Han, önümüzdeki günlerde turizmin hizmetine girecektir.

Ezine Pazar Hanı

Amasya-Tokat karayolu üzerinde, Amasya'ya 35 km. uzaklıktaki Ezine Pazar beldesindedir. Selçuklu sultanlarından Alaaddin Keykubat'ın eşi Melike Mahperi Hatun tarafından yaptırılmıştır. Orijinal kitabesi kaybolduğu için yapıldığı yıl tam bilinemese de Mahperi Hatun'un yaptırdığı kabul edilen diğer altı hanın yapım tarihleri düşünüldüğünde bu hanın 1238-1246 yılları arasında yapıldığı söylenebilir.

Hanın giriş kapısı çift kanatlı ahşaptır. Kapının kemeri ve üst kısmı düzgün kesme taşlardan yapılmıştır. Burada hanın onarım kitabesi yer alır. Daha yukarıda ve bunun iki yanında yer alan küçük pencerelerden akşam güneşi hanın içlerine süzülür.

Ezine Pazar Han

Dikdörtgen yapılı kapalı avlu tipindeki hanın yan duvarlarında yer alan çıkıntılar destek niteliğindedir. İç mekan uzunlamasına üç koridora ayrılmıştır. Bu paralel koridorlar da kemerlerle yedişer ayrı bölüme ayrılır. Yan koridorlardaki her bölümde ocak ve oyuklar bulunur. Buralarda, ziyaretçilerin oturmaları veya uyumaları için yapılmış platformlar yer alır.

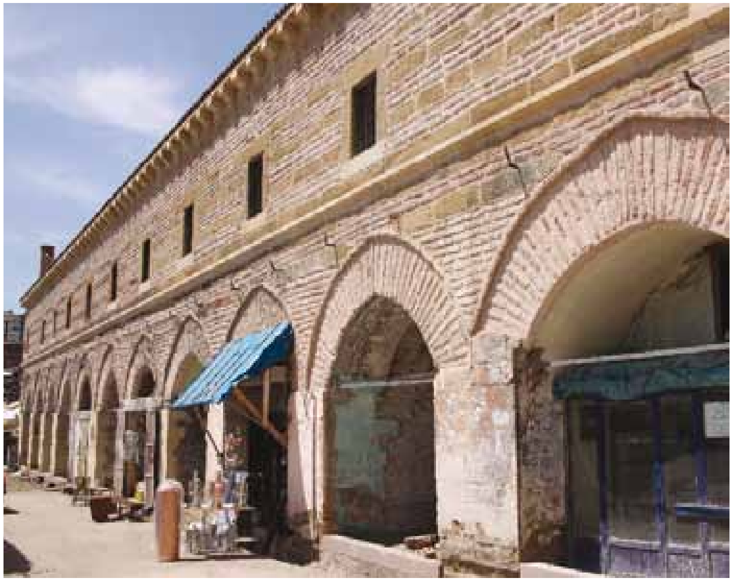
Asıl olarak bir Selçuklu eseri olan bu han Osmanlı Döneminde gerçekleştirilen bir çok onarımdan sonra inşaat teknikleri bakımından daha çok bir Osmanlı eserine benzemiştir.

Uzun yıllar boyunca kullanılmayan, bakımsız kalan ve yarı yarıya toprağa gömülü olan han 2007 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce restore edilerek ziyaret edilebilir hale getirilmiştir.

Merzifon Taşhan

Merzifon'da Kara Mustafa Paşa Camii ile Bedesten'in hemen yanında yer alır. Yapım kitabesi bulunmadığı için yapım tarihi tam olarak bilinmese de mimari özellikleri 17. yy.'da yapıldığını göstermektedir.

Duvarlarında kesme taş ve tuğlanın kullanıldığı han dikdörtgen planlı olup iç mekana güney cephesindeki yuvarlak kemerli büyük bir kapıdan girilir. İki katlı hanın alt katında dış cephede dükkanlar bulunur. Bunlar, sivri

Merzifon Taş Han

kemerli küçük bölümler halinde birbirlerinden ayrılırlar. Hanın iç kısmı üzeri açık avlu biçimindedir. Avlunun kuzey kısmında taş sütunlar üzerindeki sivri kemerlerin oluşturduğu revaklar, bunların arkasında da büyük taş konsollar üzerine oturan cumba biçiminde odalarla odaların altında hayvanlar için yapılmış ahırlar bulunur. Hanın doğu ve batı cephelerinde de avluya açılan odalar yer alır.

İkinci kat da revaklıdır. Doğu ve batı cephelerdeki taş sütunların taşıdığı tuğla kemerli revakların üzeri çapraz tonozlarla örtülüdür. Bunların arkasında birer pencere ve kapısıyla kubbeli odalar yer alır. Kuzey ve güney cephedeki revakların kemerlerinin içleri taş duvarlarla örülmüş, buralara kuşevleri yerleştirilmiştir.

Kuzey cephede revakların hemen önüne yapılmış iki çeşme iç mekana ayrı bir güzellik katmaktadır.

Restorasyon çalışmaları devam eden Merzifon Taş Han'ı gelecekte ziyaretçilerinin hizmetinde olacaktır.

ÖREN YERLERİ

Amasya Kalesi

Amasya Kalesi, Amasya il merkezinin kuzeyini kaplayan Harşena Dağı üzerindedir. Harşena Kalesi adıyla da bilinir. Amasya Kalesi'nin üzerinde inşa edildiği kaya denizden 700, Yeşilırmak'tan ise 300 metre yüksekte bulunmaktadır. Bazı tarihçilere göre kaleyi Pontus Kralı Mithridates yaptırmıştır. Bazılarına göre ise Kumandan Karsan veya Harsana yaptırdığı için kale Harşana / Harşena ismini almıştır.

Amasya Kalesi, tarihi mücadeleler içinde birçok kez el değiştirmiş ve bunların çoğunda tahrip olmuştur. Persler, Romalılar, Pontus ve Bizanslıların egemenlikleri döneminde birçok saldırıya uğrayan Kale her seferinde yeniden inşa edilmiştir. Kale 1075'te Türklerin Amasya'yı fethetmesinden sonra önemli bir onarım görmüştür. 18. yy.'a kadar kullanılan kale, bu yüzyıldan sonra askeri önemini kaybetmiştir.

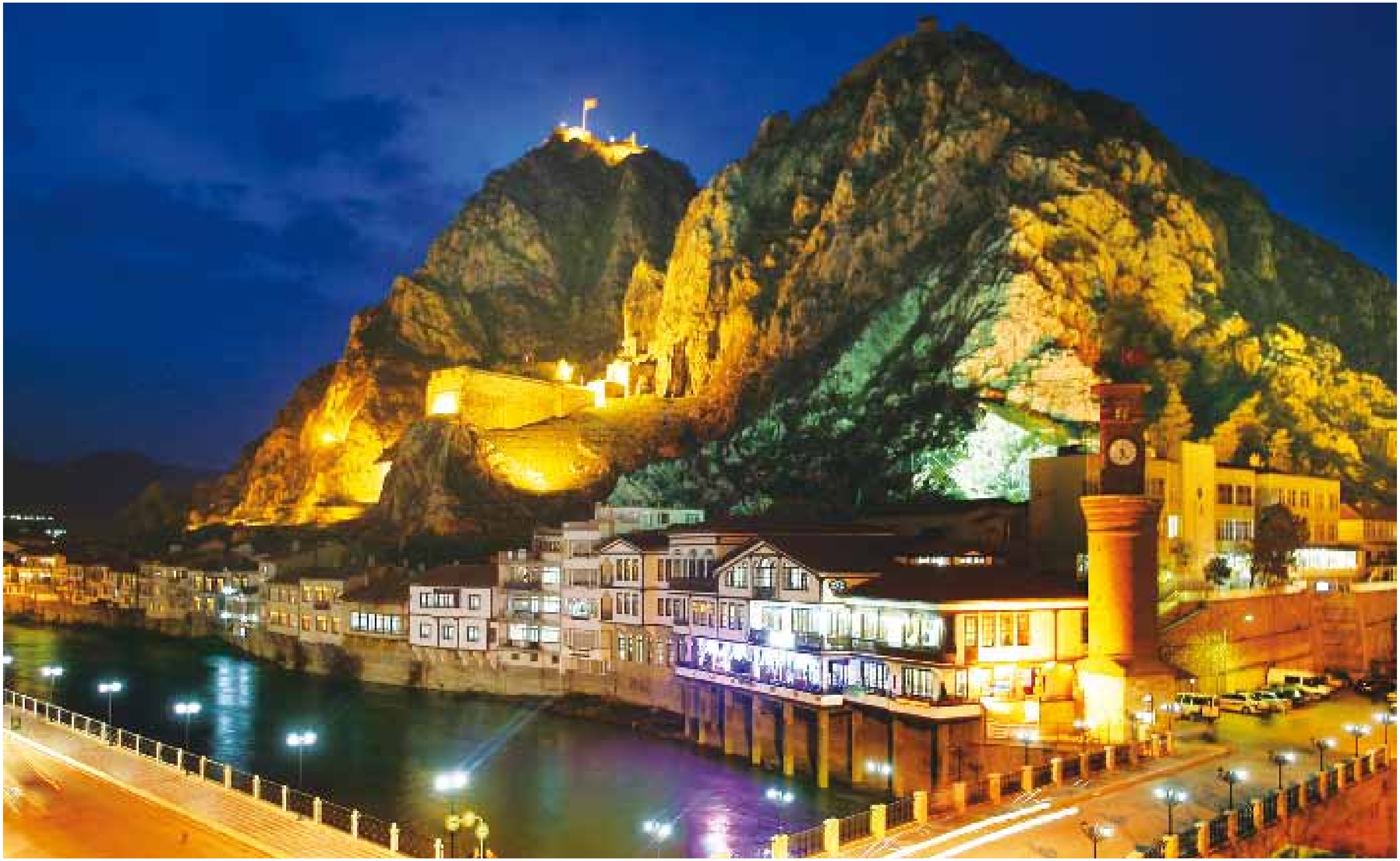
Kalenin tepe noktası kesme, sur duvarları moloz taşlardan yapılmıştır. Yeşilırmak'ın kıyısına kadar sekiz

Kuzeyden Amasya Kalesi

savunma kademesine sahip olan kalede Cilanbolu adı verilen ve kalenin orta yerinde yüksekçe bir yerden kayaya oyulmuş 150 basamakla aşağıya inilen 8 metre çapında bir dehliz vardır. Kalede sarnıçlar, su depoları, Osmanlı Dönemine ait hamam kalıntıları ve kayaya oyulmuş Pontus Kral Mezarları bulunmaktadır. Sur duvarlarının önemli bir kısmı ayakta kalmıştır.

Kale, İçeri Şehir (Hatuniye Mahallesi), Kızlar Sarayı ve Yukarı Kale (Harşena) olmak üzere üç bölümden oluşur. Yeşilırmak kıyısı boyunca, İstasyon Köprüsü ile Hükümet köprüsü arasında uzanan yaklaşık 800 metrelik bir alanı kaplayan Hatuniye Mahallesi'nde Yeşilırmak'ın kuzeyinden yükselen antik sur duvarları üzerinde Amasya Evleri, hamamlar ve camiler inşa edilmiştir.

Akşam saatlerinde Amasya Kalesi

Aşağı Kale olarak da adlandırılan bu bölüme Alçak Köprü'den, İstasyon Köprüsü'nden, Sultan Bayezid Camii karşısında bulunan Madenüs Köprüsü'nden ve Hükümet Köprüsü'nden girilebilmektedir. Kızlar Sarayı demiryolu ile İçeri Şehir'den (Hatuniye Mahallesi) ayrılmıştır.

İç Kale

Enderun Kalesi olarak da bilinir. Destek duvarlarından başka günümüze gelebilen bir kalıntısı yoktur. Bu kısımda bulunan sarayın 16. yy.'a kadar kullanıldığı düşünülmektedir. Sarayın dış bölümünün taştan, iç kısmının tuğla ve ahşaptan olduğu sanılır. 1146'da İç Kale'yi onartan Selçuklu Sultanı I. Mesud, Amasya'yı merkez yapıp İç Kale'de cami, medrese, hamam ve saray yaptırmış, ölünceye kadar da burada oturmuştur.

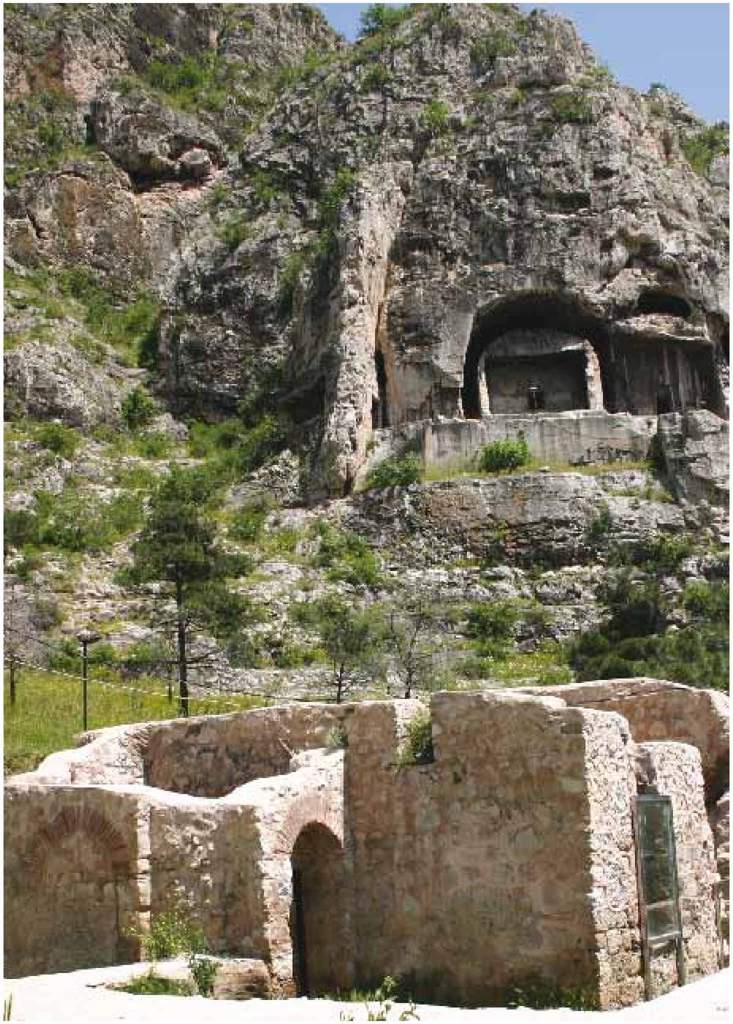
Kızlar Sarayı

Kızlar Sarayı, İç Kale'nin üzerinde bulunan mağaraların altındadır. Sinop mutasarrıfı İsfendiyar Bey'in torunu Doğrak Hatun Amasya'ya geldiği zaman, Selçuk Sarayı'na giremeyince, Kızlar Sarayı yaptırılmıştır. Bu sarayın yapımından sonra İsfendiyar Beyleri, çevrede yaptıkları fetih ve savunmalarda Amasya'yı bir üs gibi kullanmışlar ve Kızlar Sarayı'nda ikamet etmişlerdir.

Kızlar Sarayı, 150 yıldan uzun bir süre Osmanlı şehzadelerine, hatunlarına ve valilerine mekan olmuştur. 1852 yılına kadar faal bir biçimde hizmet vermiştir. Bu tarihten sonra Amasya ayanına terk edilen saray bir süre sonra kendi kaderine bırakılmıştır. Bugün tamamen harap durumdadır.

Cilanbolu Kuyusu

Amasya Kalesi'nde çok sayıda dehliz ve su kuyuları bulunmaktadır. Bu kuyuların en ünlüsü Cilanbolu diye isimlendirilen yerdir. Cilanbolu Kuyusu, Harşena Kalesi'nin orta yerinde, büyük kapının hizasında

İç Kale'de Kızlar Sarayı diye bilinen yer ve kaya mezarları.

bulunan yüksek yerde, güneyden kuzeye doğru gitmektedir. Yüz elli kadar basamakla aşağıya inilir. Daha aşağılarda tahribat sonucu merdivenler kaybolmuştur. Kuyunun girişi geniş ve yuvarlaktır. Önce kargir olarak başlayan kuyu, daha aşağılarda kayaların oyulması biçiminde devam etmektedir.

Aynalı Mağara

Aynalı Mağara

Ziyaret beldesi yolu üzerinde şehir merkezine 3,3 km. uzaklıktadır. Kaya mezarlarının en iyi işlenmiş ve tamamlanmış olanıdır.

Yerden dört basamakla çıkılan mezar düz bir kayaya oyulmuştur. Genişliği 9,8 metre Yüksekliği 13 metre'dir. Dış cepheden bakıldığı zaman usta bir taş işçiliği ile yapıldığı görülebilir. Mağaranın tamamı parlatılmıştır. Buraya Aynalı Mağara denmesinin nedeni de, güneş vurduğu zaman mağaranın cephesinin parlamasıdır. Buranın, mezar olarak değil ibadet amacıyla oyulmuş olduğu da düşünülmektedir. Mağaranın içinin çok geniş olması

Aynalı Mağara içi

ve duvarlarda yer alan renkli resimler ve mağaranın alınlığında yazan 'Büyük Rahip Tes' yazısı bu düşünceyi destekler.

Mağaranın içinde, biri dikdörtgen, diğeri kare biçiminde iki oda vardır. Dikdörtgen olanı asıl mezar odasıdır. Kare şeklindeki odada ise, 11. yy.'da Bizanslılar tarafından yapıldığı tahmin edilen renkli duvar resimleri bulunmaktadır. Tonoz kısmında altısı sağda, altısı solda olmak üzere on iki havari tasvirleri vardır. Kuzey ve güney duvarlarında bir takım kadın ve erkek figürleri bulunmaktadır. Doğu cephesinde ise Hz. İsa, Hz. Meryem ve Iohannes'ten oluşan Deisis kompozisyonu görülmektedir. Hz. İsa'nın on iki havarisinden birinin, Hıristiyanlığı bu mağarada yaydığı söylenmektedir.

Ferhat Su Kanalı

Geç Hellenistik - Erken Roma Dönemine aittir. Antik Amasya Kenti'nin su ihtiyacını karşılamak üzere yapılmıştır. Kayalar oyulup tüneller açılarak, yer yer duvar şeklinde tonozlu bir biçimde arazi eğimine

Ferhat Su Kanalı

göre, su terazisi sistemine uygun olarak yapılmıştır. Bu durumuyla, ünlü "Ferhat ile Şirin Efsanesi"ne konu edilmiş olup, halk arasında "Ferhat Su Kanalı" olarak bilinmektedir. Kanalın Ferhatarası Mevkii'nde, karayoluna paralel olarak yaklaşık 2 km. uzunluğundaki bölümü görsel olarak izlenebilmektedir

Kral Kaya Mezarları

Helenistik Dönemde, Amasya'yı İÖ. 333'den İÖ. 26'ya kadar başkent olarak kullanan Pontus Krallarına ait olan Kral Kaya Mezarları, Amasya Kalesi eteklerinde düz bir duvar gibi dikine uzanan kalker kayalara oyularak yapılmıştır.

Hatuniye Mahallesi'nin dar sokaklarından, tren yolunu geçerek çıkılan mezarların arasında, kayaya oyulmuş yollar ve merdivenler bulunmaktadır. Yeşilırmak Vadisi boyunca, irili ufaklı 21 mezar olduğu bilinmekle birlikte bunlardan sadece birkaç tanesi günümüze gelebilmiştir. Kaya Mezarları'nın içlerinden çok arkalarına oyulmuş geçitler dikkat çekicidir. Bu bölgedeki büyük mezarlardan birinin yanında, nehre kadar uzandığına inanılan bir tünelin başlangıcı bulunmaktadır.

Kral Kaya Mezarları

Kral Kaya Mezarları

Kral Kaya Mezarları'nın en büyüğü, galeri ve merdivenlerle çıkılan, batı yönündeki en son mezardır. Bu mağaranın yüksekliği 15 m, genişliği 8 m, derinliği ise 6 m'dir. Mezar odasına girişi, diğer mezarlardaki kapılardan daha yüksektir. Büyük Kral Mezarı olarak da adlandırılan mağara, cephe itibariyle pek çok tahribata uğramıştır.

Kızlar Sarayı üzerinde yer alan üçlü kral mezarı birbirine çok yakın oyulmuştur. En solda yer alan mezar, ortadaki mezar sahibini gölgede bırakmak amacıyla ön plana çıkarılmıştır. Kızlar Sarayı'nın alt kısmında ve demiryolu tünelinin hemen üzerinde bulunan mezar da diğerleri gibi blok kaya oyularak yapılmıştır. Diğer kaya mezarlarından farklı olarak etrafı oyulmamıştır. Ayrıca mezar odasına çıkmayı kolaylaştıracak taş merdivenler de yapılmamıştır. Mezar odasının sağ ve sol kenarlarında yapılan sütunlar daha sonra kırılmıştır.

Mağaraların bütününde görülen kapaksız, 2-3 metre arasında değişen yükseklikte, kapıya benzeyen girişler, bu mağaraların ortak özelliğidir. Kral Kaya Mezarları bazı dönemlerde hapishane ve cezalandırma mekanı olarak da kullanılmışlardı. 1075'te Amasya'yı fetheden Melik Ahmed Danişmend Gazi, mezarların içindeki Pontus Devrinden kalma gömüleri kaldırtmıştır.

Yalıboyu Evleri ve Yeşilırmak'da akşam

Yalıboyu Evleri

Yeşilırmak kenarında, tarihi sur duvarları üzerine, ahşap çatkı arası, kerpiç dolgulu olarak inşaa edilmişlerdir. Kırma ya da beşik çatı üzeri, oluklu kiremitle örtülü bir biçimde düzenlenmiş olan ve geleneksel Osmanlı evinin bütün özelliklerini bünyesinde taşıyan bu evler, Amasya'nın tarihsel kimliğiyle uyumlu bir görünüm arz etmektedir.

Evler, bitişik nizamda, bodrum üzeri tek kat ya da iki katlı olarak düzenlenmişlerdir. Bazı uygulamalarda birinci kat üzerinde bazı uygulamalarda ise ikinci kat üzerinde köşk olarak bilinen şahniş yer almaktadır. Genellikle avlulu ve bahçelidir. Avluda su kuyusu ve ocak ilk göze çarpan birimlerin başında gelmektedir. Amasya evlerinde gerek iç gerekse de dış mekanlarda yer alan bütün birimler arasında kesintisiz bir bağlantı söz konusu olup, bu bağlantı birbirini tamamlayıcı niteliktedir.

Konutların ikinci kat uygulamaları genellikle dışa taşkın, cumbalı olarak yapılmakta ve bu sayede hem evin plânında bir simetri oluşmakta, hem de daha fazla yer kazanmak söz konusu olmaktadır. Özellikle Yalıboyu'nda, tarihi sur duvarı üzerine yapılmış olan konutlarda, bu durumu çarpıcı bir şekilde görebiliriz. Buradaki konutlar, “eliböğründe”lerle desteklenerek dışa taşırılmış ve böylece evlerin iç mekanlarında bir genişleme meydana gelerek mekan kazanımı sağlanmıştır.

Günlük yaşam, evlerin iç mekanında sofa (hayat) etrafında biçimlenen odalar içerisinde geçmektedir. Bu odalarda genellikle ocak, şerbetlik, yüklük (gömme dolap), raf ve sedir gibi işlevsel birimler bulunmaktadır. Ayrıca birkaç örnek dışında evlerde bağımsız bir gusülhane bulunmadığı için de bazı odalarda büyük ve geniş olarak düzenlenmiş olan yüklükler gusülhane (banyo) olarak düzenlenmiştir.

Yalıboyu Evlerinden bir örnek

Yalıboyu Evleri avlusu

Yalıboyu Evleri'rden iç mekan örneği

Borabay Gölü

Bir doğa harikası olan Borabay gölü, Taşova ilçe sınırları içinde yer alır. İl merkezine 63 km. ve Taşova ilçesine 15 km. mesafededir. Denizden 1.050 m. yükseklikte bir krater gölü olarak bilinmesine karşın, aslında küçük bir akarsuyun etraftan gelen yıkıntılarla tıkanması sonucu oluşmuş, doğal bir set gölüdür. Etrafı kayın, sarıçam, sedir, kestane ağaçları ile çevreli gölün rengi zümrüt yeşilidir. Güney kıyısı sarp ve diktir.

Tabandan su kaynaması olan göl, ayrıca dereden gelen sularla da beslenmektedir. 80 metre genişlik ve 25 metre derinliğe sahip göl, doğu-batı yönünde uzanan bir vadide yer alır. Göl etrafında temiz hava ortamında yürüyüş yapılabilecek parkurları bulunduğu gibi piknik amaçlı kullanıma uygundur.

Borabay Gölü ve çevresi Bakanlar Kurulunca Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. Ormanlık alan içerisinde konaklamalar için bungalov tipi evler, kafeterya, kamp ve piknik alanları, doğa yürüyüş yolları bulunmaktadır.

Huzur ve Sükun için Borabay gölü

Suluova Yedikır Baraj Gölü ve arka planda Merzifon.

Yedikır Baraj Gölü / Yedikuğular Kuş Cenneti

Suluova ilçe sınırları içinde bulunan Yedikır Barajı Yaban Hayatı Koruma Sahası, il merkezine 35 km., Suluova'ya 8 km., Merzifon'a 12 km. uzaklıktadır. Yaklaşık 900 hektarlık bir alanı kaplayan sahanın 600 hektar kadarını göl oluşturur. Geri kalan kısmı, içinde sosyal tesisler ve piknik alanlarını barındıran sazlık ve ağaçlandırma alanıdır.

1985 yılında tamamlanan baraj gölünün kısa bir süre içerisinde pek çok kuşun konaklama alanı haline gelmesiyle Yedikır 1989 yılında Yaban Hayatını Koruma Sahası ve SİT alanı ilan edilmiştir. Barındırdığı kuşlar ve yaban hayvanları bakımından oldukça zengin olan bölge Türkiye'de "Önemli Kuş Alanı" statüsüne sahip yerlerden biridir. Bazı kaynaklara göre 100'den fazla kuş türünün yaşadığı Yedikuğular Kuş Cenneti'nde görülebilen kuşların bazıları küçük batağan, bahri, karabatak, gribalıkçıl, büyükbalıkçıl, küçükbalıkçıl, sakarca, boz kaz, angıt, fiyu, boz ördek, çamurcun, yeşilbaş, kılkuyruk, elmabaş patka, büyük tarakdiş, sakarmeke, kervan çulluğu, büyük karabaş martı, karabaş martı ve turnadır.

Baraj gölünün çevresi ise tüm doğal güzelliği korunarak, bazı sosyal tesisleri de barındıracak biçimde gezi ve piknik alanı olarak düzenlenmiştir. Bahar ve yaz ayları boyunca bölgede yaşayanların ve Amasya'da ziyaret amaçlı bulunanların uğrak yeri haline gelen Yedikır, etrafındaki yürüyüş parkurları, basketbol ve tenis kortu gibi sportif alanları, ziyaretçilerin tüm ihtiyaçlarını zahmetsizce karşılayabilecekleri piknik alanlarıyla size doğanın tam kalbinde bir gün sunar. Göl çevresi, amatör olta balıkçılığı yapmak isteyenler için de vazgeçilmezdir.

KÖPRÜLER

Alçak Köprü

Roma Döneminde, zamanın kent merkezi durumundaki Kale ve çevresini Yeşilırmak'ın karşı kıyısına, yani kentin yerleşim yerine bağlamak üzere inşa edilmiştir. Düzgün kesme taşlarla dört yüksek kemer oluşturacak biçimde inşa edilen köprünün bu yüksek ayakları zaman içinde Yeşilırmak'ın yükselen yatağına gömülmüş, kemerlerin sadece üst kısımları görünür kalmıştır. Kemerlerin üzerindeki köprü tablası da su yüzeyine yaklaştığından halk bu zamandan sonra köprüyü, bugün de kullandığımız haliyle "Alçak Köprü" olarak adlandırmıştır.

19. yy.'a kadar bu haliyle kullanılagelen köprünün tehlike oluşturabileceğini düşünen Mutasarrıf Ziya Paşa 1865 yılında köprünün bu alçak kemerleri üzerine on bir ayaklı, ahşap, yeni bir köprü kurdurmuştur. Ancak bu yeni köprü çok uzun ömürlü olmamış, 1881 yılında yaşanan taşkında Yeşilırmak'ın sularında kaybolup gitmiştir. Mutasarrıf Atıf Bey zamanında eski kemerlerin

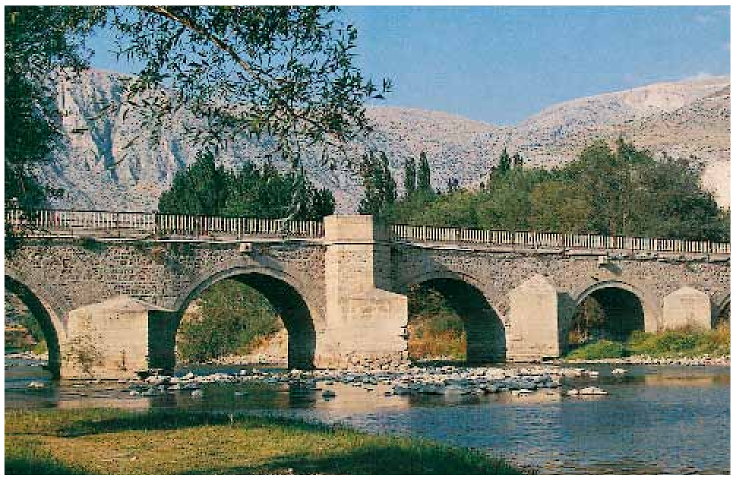
Alçak Köprü

üzerine bir kez daha yeni bir köprü kurulmuş, bu yeni köprü bir önceki ahşap köprüden daha sağlam inşa edilmiştir. Kullanılmayan bir kilisenin taşlarından faydalanılarak yapılan bu ikinci köprü, 1965 yılında biraz daha güçlendirilerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Çağlayan Köprü

Amasya il merkezinin 5 km. kadar dışında, Tokat karayolu üzerinde Eryatağı yol ayrımında yer alan bu köprünün yapım yılı ve yaptıranı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak genel kanı, köprüyü Danişmendli emirlerden İltekin Gazi ya da oğlu Hüsamüddevle Hasan'ın 1075 ile 1150 yılları arasında bir zamanda yaptırdığıdır. Bazı kaynaklarda yer aldığı üzere bu köprü, Amasya kuşatmasında kullanılan askerlerin ulaşımını kolaylaştırmak için yaptırılmışsa, yaptıranı İltekin Gazi, yapım yılını ise 1075 olarak kabul etmek akla yatkın gelmektedir.

70 metre uzunluğundaki köprünün ayakları taş, kemerleri ise tuğladandır. Ayakların batı kısımlarında

Çağlayan Köprü

üçgen biçimli selyaranlar bulunur. Köprünün tam ortasındaki ayağın yine batı kısmı üzerinde köşeli bir çıkıntı vardır. Bu çıkıntının, köprünün yapımıylı ilgili bilgilerin de bulunduğu kitabenin yer aldığı bir tür 'kitabe köşkü' ya da diğer adıyla 'tarih köşkü' olduğu düşünülmektedir. Bu, Osmanlı Döneminde köprü mimarisinin ana unsurlarından biri haline gelecek olan tarih köşklerinin en erken örneklerindendir.

İltekin Gazi Köprüsü adıyla da bilinen bu köprü için halk arasında en çok Çalak ya da Çalık ismi kullanılır. Bu isimlerin de çağlayan anlamına gelen 'çağlak' ya da 'çahlak' kelimelerinden dönüştüğü düşünülmektedir.

İstasyon (Meydan) Köprüsü

Ziya Paşa Bulvarı'nın bitiminde kurulu köprü İstasyon Mahallesiyle Hacı İlyas Mahallelerini birbirine bağlar. İlk olarak 1145 yılında Selçuklu Sultanı I. Mesud buraya bir köprü kurdurmuş ancak bu köprü yaşanan deprem ve taşkınlara dayanamayarak yıkılmıştır. Pek çok onarımdan sonra günümüze ulaşabilen bugünkü köprü

İstasyon Köprüsü

ilkinin kalıntıları üzerinde ve aynı yapı karakteriyle 1370'li yıllarda yapılmıştır. Yaptıranı dönemin Amasya Emiri Şadgeldi Paşa'dır. 1824 yılındaki su taşkınında büyük zarar gören köprü 1828'de onarılmış ve yenilenmiştir. Cumhuriyet döneminde 1940'ta yine büyük bir onarım geçiren köprünün tablası genişletilerek beton dökülmüş, kenarlara metal korkuluklar eklenmiştir.

Kesme taştan yapılmış üç geniş ayak arasında kemerlerden oluşan köprü Amasya Kalesi'nin Meydan Kapısı denilen büyük kapısının önüne rastladığından "Meydan Köprüsü" olarak da adlandırılır.

Künç Köprü

Yeşilırmak üzerinde, Bayezitpaşa ile Şamlar Mahallelerini birbirine bağlayan köprü Selçuklular'ın son dönem eserlerindendir. 13. yy'da, Sultan II. Mesud'un, kimi kaynaklara göre kızı kimilerine göre ise annesi olan Hundi (Hondi) Hatun tarafından yaptırılmıştır.

Künç Köprü

Yapımında kesme taşlar ve tuğla kullanılan köprünün belirgin özelliği, üç büyük ayağı birbirine bağlayan hemen hemen aynı büyüklükteki kemerlerin genişliğidir. Ayakların, nehrin kaynağı yönüne bakan batı kısımlarında, köprünün kuvvetli su akıntılarına dayanabilmesine yardımcı olan, biri köşeli diğerleri yuvarlak biçimli selyaranlar yer alır. Ortadakinin malzemesi arasında lahit parçaları olduğu anlaşılan ancak nereye ait olduğu bilinmeyen parçalar görülebilmektedir.

Köprünün isminin Hundi Hatun isminden geldiği söylenir. Hundi ismi zaman içinde önce “Kundi” sonradan da “Kunç” veya “Künç” olarak söylenmiştir. Köprü “Kuş Köprü” olarak da bilinir.

Diğer Köprüler (Magdinus ve Helkıs Köprüleri)

Roma Döneminde yapıldıkları tahmin edilen her iki köprü de bugün ayakta değillerdir. Yerlerinde Cumhuriyet Döneminde yapılmış yeni köprüler bulunur.

Halkın Maydonoz ya da Madenüs diye isimlendirdiği köprü Sultan Bayezid Camisi önündedir. İlk hali ahşaptır ve bir çok kez sel sularıyla boğuşup zarar gören köprü 1968 yılındaki taşkında yıkılmıştır. Beton ayaklı ve demir gövdeli köprü sadece yayalara hizmet vermektedir.

Bugün ‘Hükümet Köprüsü’ olarak adlandırılan, kuzey ucunda saat kulesinin yer aldığı köprü ise yine Roma Döneminde yapılmış ahşap bir köprüydü. İç Kale'nin Helkıs Kapısı civarında yer aldığı için bu isimle anılan köprü, Osmanlılar zamanında birkaç kez onarılarak kullanılmıştır. 1938 yılında yıktırılan ahşap köprü 1940 yılında yeniden, bu kez betondan yapılmıştır.

MEDRESELER ve BİMARHANE

Kapı Ağası (Büyük Ağa) Medresesi

Sultan II. Bayezid'in Kapı Ağası Hüseyin Ağa tarafından 1488 yılında yaptırılmıştır. Planı klasik Osmanlı medrese formundan farklılık gösterir. Özellikle Selçuklu mezar anıtlarında görülen sekizgen plan şeması ilk kez bu medresede uygulanmıştır.

Medreseye kuzey-batı kenarında bulunan büyük yay kemerli kapıdan girilir. Giriş kapısının hemen ardında her iki yanında dikdörtgen nişlerin yer aldığı küçük bir dehliz bulunur. Medresenin ortasında bulunan sekizgen avlunun etrafı her kenarda bulunan dörder sütun ve bu sütunlar üzerine oturan sivri kemerli revaklarla çevrelenmiştir. Bursa kemeri olarak adlandırılan tarzda yapılmış bu kemer yapısı iç mimariyi daha da güzelleştirmiştir. Üzerleri tonozlu bu revaklardan öğrenci hücrelerine geçilir. Dikdörtgen mermer çerçeveli birer pencere ile dışarıya açılan hücrelerin üzerleri sekizgen kasnaklı kubbelerle örtülüdür.

Medresenin güney kenarında öğrenci odalarından daha büyük ve daha yüksek bir kubbeyle örtülü, aynı zamanda mescid olarak da kullanılan dershane bulunur.

Büyük Ağa Medresesi

Medresenin duvar örgüsünde moloz taş ve tuğla birlikte kullanılmıştır. Yatay şeritler halinde üçer sıra tuğla örgülerin arası moloz taş malzemeyle doldurulmuştur.

Medrese, Amasya'da en yüksek derecede eğitim-öğretimin yapıldığı yer olmuştur. Altmışlı Medreseler grubundan olan bu medresede, en bilineni Taşköprülüzade Mustafa Müslihiddin Efendi olmak üzere birçok ilim adamı müderrislik yapmıştır. 19. yy. sonlarında eski canlılığını yitiren medrese, yaşanan depremler ardından 1970'lere kadar harap durumda kalmış, 1978 yılında restore edilerek bugünkü haline kavuşmuştur.

Çelebi Mehmet Medresesi

Çelebi Sultan Mehmet tarafından 1414 yılında Ebubekir Mehmet Bin Hamza'ya yaptırılmıştır. Selçuklu medreseleri planındadır. Kare planlı, dört eyvanlı, açık avlulu medreseye doğusundaki anıtsal kapıdan girilir. Üzerinde tek satır ve üç bölümden oluşan kitabenin bulunduğu giriş renkli kesme taş ve mermer

Merzifon Çelebi Mehmet Medresesi

kullanılarak süslenmiştir. Kırmızı ve beyaz renkte kesme taş dizileriyle bezenmiş eyvan biçimli taç kapı, yapının en göz alıcı yerlerinden biridir. Eyvanın her iki yanında sivri kemerli geniş bölmeler bulunur. Tavan, sekiz köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Oyma tekniği ile yapılan ve türünün en güzel örneklerinden biri olan ahşap kapının orijinali halen Ankara Etnografya müzesinde sergilenmektedir.

Moloz taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş medresenin geniş avlusunun üç tarafında dershaneler bulunur. Eyvanlı ana dershanelerin üzeri kubbeyle örtülüdür. Eyvanların her iki yanında üzerleri tonoz örtülü birer revak yer alır. Tümünün kemerleri kırmızı-beyaz taşla yapılmıştır.

Medrese girişinin üzerinde tuğladan yapılmış silindirik gövdeli bir saat kulesi bulunur. Bu kule medreseye 1866 yılında Amasya Valisi Ziya Paşa tarafından ilave ettirilmiştir. Minareye benzeyen kulenin silindirik kısmında üç çember görülür. Bunların üzerinde şerefeye benzer bir gezmelik vardır. Kulenin bundan sonraki kısmı köşelidir. Gezmeliğin hemen üzerindeyse dört yöne bakan saat kadranları bulunur. Kadranların üzerindeki ikinci katta saatin çanı yer alır. Çanın sesinin daha rahat duyulabilmesi için bu kısmın dört yanına yuvarlak kemerli küçük pencereler açılmıştır. Kulenin üstü kubbeyle örtülüdür.

Gök Medrese

Cami, medrese ve türbeden oluşan kapalı bir külliye şeklindedir. Amasya Valisi Seyfeddin Torumtay tarafından 1267'de yaptırılmıştır. Sekizgen biçimli türbe kasnağındaki mavi sırlı tuğlalardan dolayı Gök Medrese adını aldığı kabul edilir.

Gök Medrese

Hem cami hem medrese olarak kullanılan dikdörtgen planlı yapının kalın duvarları kesme taştan örülmüştür. Caminin büyük, beşik tonozlu, eyvanlı bir girişi vardır. Çevresi geometrik motiflerle süslü ana kapının iki yanındaki pencereler Selçuklu taş işçiliğinin en güzel örneklerindendir. Yukarı doğru zengin mukarnaslarla daralan pencerelerin etrafı dikdörtgen bordürlerle çevrilidir. Ağaç işçiliğinin güzel bir örneği olan kapısı ise günümüzde Amasya Müzesi'nde sergilenmektedir.

İç mekan, dörderli iki sıradan sekiz kalın sütunun mihraba dik üç bölüme ayrılmasıyla toplam on beş bölümden oluşmaktadır. Bölümler sivri kemerler üzerine oturan kubbe ve tonozlarla örtülüdür. Yarım silindirik biçimli mihrap basit bir görünümdedir. Mimarisi ve süslemeleriyle Selçuklu sanatının güzel örneklerinden biri olan türbe kare plan üzerine sekizgen biçimlidir ve yüksek kasnaklı, yıldız piramidal, tuğla bir külahla örtülüdür.

Haliliye Medresesi

Gümüşhacıköy ilçesi, Gümüş beldesindedir. Medreseyi Çelebi Sultan Mehmet'in Beylerbeyi Halil Paşa yaptırmıştır. Halil Paşa daha önce burada gümüş madeni eminliği yapmış, 1413'te beylerbeyi olmuştur. Medreseyi yaptırdığı tarih ise 1415'tir.

Medrese asıl olarak dikdörtgen planlıdır. Moloz taştan örülmüş beden duvarlarındaki taşların arasına yakın dönemlerde yapılan onarımlarda dolgular yapılmıştır. İlk yapıldığında kapalı avlulu olan ve üzerinde bir kubbe bulunan medresenin bu kubbesi sonradan çökmüş, yapıya bugün gördüğümüz ahşap sütunlu revaklar eklenerek avlu üzeri açık bırakılmıştır.

Medreseye giriş güney cepheden, üzerinde yapım kitabesinin yer aldığı kapıdandır. İçeri girildiğinde, etrafını ahşap sütunlu ve sivri kemerli, düz tavanlı revakların çevirdiği dikdörtgen avlu görülür. Revakların arkasında odalar ve dershaneler dizilidir. Ortalarda bulunan eyvanlı odalar diğerlerinden daha geniştir ve bunların giriş kapılarının üzerinde de yine kitabeler yer

Haliliye Medresesi

alır. Her bir oda küçük birer pencere ile dışarıya açılır. Revak ve odaların üzerini kaplayan kiremit çatı da yine sonradan yapılan onarımlarla binaya eklenmiştir.

Medrese, uzun yıllar boyunca, Garip Hafız adıyla bilinen İbrahim Hakkı Hazretleri'nin dergahı olarak kullanılmış; kendisi, öldüğünde buraya defnedilmiştir.

Darüşşifa - Bimarhane

Oldukça zengin süslemeli taç kapısı üstündeki kitabesine göre, İlhanlıların Amasya'ya hakim oldukları dönemde, Sultan Olcayto ve eşi İldiz Hatun adına Anber Bin Abdullah tarafından 1308 yılında yaptırılmıştır. Karşılıklı iki eyvanı, eyvanların arasında iki tarafı revaklı avlusu ve revakların ardındaki tonoz örtülü odaları ile klasik açık avlulu Selçuklu medrese planına sahip bir tıp medresesidir. Giriş cephesi, eyvanlar ve revak kısımları kesme taştan, diğer kısımları moloz taştan inşa edilmiştir.

Genel biçimde sade bir görünüme sahip binada tüm süslemeler giriş cephesindeki anıtsal taçkapı ile bunun iki yanında yer alan pencerelerde toplanmıştır. Kapı

Bimarhane'nin içeriden görünümü.

ana cepheye göre daha yüksek tutulmuş, bu durum kapının anıtsal güzelliğinin daha da belirginleşmesini sağlamıştır. Genel olarak Selçuklu eserlerinde görülen geometrik ve plastik formlardaki süslemeler, yapıldıkları dönem taş işçiliğinin en değerli örneklerindendir. Sivas, Konya ve Divriği de görülen erken dönem süslemeleri ile Selçuklu taş işçiliğinin birçok motifi bu taçkapıda birarada kullanılmıştır. Mukarnas dolgulu üçgen niş içindeki kapının yay kemeri kilit taşında kullanılan diz çökmüş insan motifli rölyef ilk kez burada kullanılmıştır. Ön cephenin estetik hakimiyeti taçkapının iki tarafında yeralan büyük birer pencereyle tamamlanmıştır.

Darüşşifalar (şifa evi / hastane), Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde hastaları iyileştirme ve tıp eğitimi için

Bimarhane'nin taş işleme kapısı.

kurulmuş yapılardır. Amasya Darüşşifası, kuruluşundan kısa bir süre sonra uygulamalı tıp ilminin merkezi haline gelmiş oldukça önemli bir yapıdır. Devrine göre olağanüstü gelişmiş yöntemlerle hasta tedavilerinin gerçekleştirildiği, ameliyatların yapıldığı ve tüm bu teknik ve uygulamaların öğrencilere eksiksiz aktarıldığı bu eğitim hastanesini diğerlerinden ayıran önemli bir özelliği vardır. Amasya Darüşşifası, sadece Anadolu'da değil tüm dünyada akıl hastalarının müzik ve su sesiyle iyileştirildiği ilk yerdir.

Yüzyıllar boyunca çok değerli hekimlerin yetiştiği Darüşşifa'nın en bilinen hekimi Sabuncuzade Şerafeddin Bin Ali'dir. Burada 14 yıl hekimlik yapan Sabuncuzade Şerafeddin 1465 yılında hazırladığı Kitab-ül Cerrahiya-i İlhaniyye adlı minyatürlerin de yer aldığı kitabı Fatih Sultan Mehmed'e ithaf etmiş, devrin en önemli hekim ve cerrahıdır.

Akıl hastalarının müzikle tedavi edildiği Bimarhane bugün de bu müzik geleneğini devam ettirmektedir. 1939 depreminde büyük hasar gören yapı son büyük restorasyonunu 1992-1997 yılları arasında geçirmiştir ve o tarihten bu yana da Belediye Konservatuvarı olarak kullanılmaktadır. Haftanın iki günü Sanat Müziği ve Halk Müziği konserlerinin düzenlendiği Bimarhane'nin serin ve huzurlu avlusu gün boyunca kenar odalarda süren çalışmalardan yükselen insan ve saz sesleriyle dolar. Yapının bir odası ise Türk Müziği Sazları Müzesi olarak düzenlenmiştir.

Bimarhane taş işlemelerinden.

TÜRBELER

Halifet Gazi Türbesi

Türbenin yapım tarihi konusunda birkaç ayrı görüş bulunur. Genel olarak yapım tarihinin 1225 yılı olduğu söylense de türbenin batı cephesinin bitişik bulunduğu, bugün sadece bir kemer sütununun ve türbenin batı duvarında taş kalıntılarının kaldığı medreseyle aynı tarihte ya da daha önce yapılmış olması gerektiği ileri sürülmektedir. Kitabesinden medresenin 1210 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla türbenin de bu tarihte veya daha önce yapıldığı kabul edilir.

Yaptıranı konusunda da farklı görüşler vardır. Ancak genel görüş türbeyi Danişmend emirlerinden Halifet Gazi'nin yaptırdığıdır. Halifet Gazi Danişmend Beyliği'nin ortadan kalkmasının ardından Selçukluların hizmetine girmiş ve 1222 yılında Amasya valisi olmuştur. Daha sonra Erzurum Valiliği de yapan Gazi 1232 yılında bir sefer sırasında ölünce naaşı Amasya'ya getirilerek buradaki türbeye gömülmüştür.

Kare kaideli, sekizgen gövdeli ve piramidal külahlı türbe iki katlıdır. Yapımında düzgün kesme taş kullanılan türbeye güney cephesindeki basık yay kemerli kapıdan girilir. Yapının sadece bu cephesi süslenmiş, diğer cepheler sade bırakılmıştır. Geometrik düzende işlenmiş zikzaklı bir dış bordür bu süslemelerin çerçevesini oluşturur. Kapı kemerinin üzerinde de yine zikzaklı bir motif bulunur. Kapı mukarnas bir niş içindedir. Kemer üzeri boşluklar ve dış kenarlarda içleri geometrik geçmeler ve yıldızlarla süslenmiş rozetler görülür. Cephenin üst kısmında ikiz kemerli bir pencere vardır. Sekizgen gövdenin batı cephesinde basık kemerli, doğu cephesinde yuvarlak kemerli birer pencere daha bulunur. Doğudaki pencere de yine üç sıra mukarnaslıdır.

Halifet Gazi Türbesi

Cenazelik olan alt katta doğu batı yönünde yerleştirilmiş mermerden bir lahit yer alır. Lahitin güneye bakan kısmında kıvrık boynuzlu birer koç kafası kabartması görülür. Bunlara dayanan kanatlı eroslar ve medusalarla süsleme devam eder.

Halkalı Evliya Türbesi

Yaptıranı bilinmeyen türbenin yapımı 15. yy. olarak belirlenmiştir. Dört ayak üzerine oturmuş bir kubbe ile güney cephesi dışında kenarları açık, baldaken tarzda inşa edilen türbede Şadgeldi Paşa'nın torunlarından Reis-ül Asker Burak Bey'in kızı Şahruz Hatun'un mezarı bulunmaktadır. Bazı kaynaklara göre türbenin alt kısmında bir mahsen ve içerisinde Şahruz Hatun'un mumyası vardır. Türbe içindeki sandukanın kuzeyinde eskiden bulunan iki siyah taş ve bu taşların kenarlarındaki halkalardan dolayı türbeye Halkalı Evliya Türbesi denmektedir.

Hamdullah Efendi Türbesi

1847 yılında yapılan türbe kare planlı ve tek kubbelidir. Geçişin tromplarla sağlandığı kubbenin üzeri oluklu kiremitle kaplıdır. Kuzey güney doğrultuda inşa edilmiş türbenin inşa kitabesi giriş kapısının üzerindedir. Duvarları moloz taştan örme olan türbenin cephesi sıvalıdır. Türbenin duvarları ve kubbe içi boş yer kalmayacak biçimde süslenmiştir.

Kadılar Türbesi

14. yy.'ın ikinci yarısında yapıldığı bilinen türbenin yaptıranı belli değildir. Halifet Gazi Türbesi'nin hemen karşısında bulunan iki türbeden biridir. Amasya'nın eski kadıları için yapıldığından Kadılar Türbesi denir. Eyvan tipli türbelerden olan yapının inşasında kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Kuzeye bakan genişçe bir kemerli girişi bulunur. Dikdörtgen planlı türbenin üzeri sivri beşik tonozla örtülmüştür. Türbe 2007 yılında restore edilmiştir.

Şadgeldi Paşa Türbesi

Halifet Gazi Türbesi'nin karşısında, Kadılar Türbesi'nin güney-batısındadır. Yapısı Kadılar Türbesi'ne çok benzer. 14. yy.'da inşa edilen eyvan tipli türbe kare

planlıdır. Duvarları kesme taş olan türbenin bir de kubbesi bulunur. Doğusundaki camiye bitişik olan türbeye caminin harem kısmından geçilmektedir.

Kurtboğan Türbesi

Türbe içindeki mezar Fatih Sultan Mehmet'in hocası Akşemseddin'in babası Hamza Şami bin Mehmet'e aittir. Kurtboğan ismi ölümünden sonra yaşanan bir olaya dayanır. Rivayete göre bu kişinin vefat edip gömüldüğü gece bir kurt gelip cenazeyi mezarından çıkararak parçalamak istemiş ancak kabirden uzanan bir kol kurdu boğarak öldürmüştür.

Pir Sücaeddin İlyas Türbesi

Çilehane'nin güneyinde Pirler Parkı içinde bulunan türbe Yukarı Pirler Türbesi adıyla da bilinir. 1486 yılında Gümüşlüzade Ahmet Bey tarafından Gümüşlüzade ailesinden Şeyh Sücaeddin Pir İlyas için yaptırılmıştır. Türbede Pir İlyas'tan başka damadı Pir Celaleddin Abdurrahman, torunu Pir Hayreddin Hızır Çelebi ve bunların ailelerinin mezarları bulunur. 1688 yılında Gümüşlüzade İbrahim Paşa tarafından yenilenen bina

Pir Sücaeddin İlyas Türbesi

1895 depreminin ardından yıkılmışsa da sonraki bir tarihte yeniden yapılarak bugünkü halini almıştır.

Enine dikdörtgen planlı türbenin iç mekanı, kuzey ve güney duvarlardaki payandalara dayanan iki sivri kemerle üç bölüme ayrılmıştır. Bölümlerin üzeri kubbelerle örtülüdür. Batıda kalan bölüm, kıble duvarına açılmış bir mihrapla mescid olarak kullanılmaktadır. Yapımında düzgün kesme taş kullanılan türbe, cephelerinde bulunan yuvarlak kemerli pencerelerle aydınlanır. Giriş kapısı üzerinde türbenin orijinal yapım kitabesi ile II. Abdülhamit Dönemi onarım kitabesi bulunmaktadır.

Sultan Mesud Türbesi

Bugün Mumyalar Müzesi olarak kullanılan türbe dikdörtgen planlı Selçuklu devri türbelerindendir. 12. yy.'da yapıldığı bilinen yapı esas olarak eyvan tipli türbelerdendir. Kuzeye bakan ön cephesi kesme taştan örülmüş, diğer kısımların inşasında moloz taş kullanılmıştır. Türbenin üzeri beşik tonozla örtülüdür. Kenarlardan başlayarak merkeze doğru daralan iç içe profiller ortasında her iki kenarda ikişer sütuna dayanan büyük bir yay kemerli kapıdan türbeye girilir. Örtü sistemi iç mekan ortasında büyükçe bir kemerle takviye edilmiştir. Türbenin batı tarafından alt kat hazire bölümüne girilir.

Torumtay Türbesi

Gök Medrese'nin hemen karşısında bulunan türbe 1278 yılında Amasya Valisi Seyfeddin Torumtay tarafından yaptırılmıştır. Türbede Seyfeddin Torumtay'ın yanı sıra çocukları ve torunlarının da mezarları bulunur.

Türbenin planı ve süslemeleri diğer Selçuklu türbelerine göre oldukça farklıdır. Dikdörtgen planda yapılmış iki katlı türbenin yapımında ağırlıklı olarak kesme taş kullanılmış, moloz taşın kullanıldığı iç duvar örgüsü ve tuğlanın kullanıldığı tonoz, sıva tabakası

Torumtay Türbesi

altına gizlenmiştir. Merdivenler ve duvarları destekleyen payandalar beden duvarlarında çıkıntılar oluşturur.

Selçuklu türbelerinde genel olarak kapı ve pencere etraflarında toplanan süslemeler bu türbede daha çok yapının üst kısımlarında yer alır. Tüm süslemelerinin tamamlanamadığı düşünülen türbenin ön cephesi olan güney cephesinin sağ ve sol üst köşelerinde yüksek kabartmalar bulunur. Yine bu cephede mermer niş içinde süslü bir pencere yer alır. Alışılanın tersine süslemesiz bırakılan nişin alınlığında dört satırlık yapım kitabesi bulunur. Nişin kemeri üzerindeki kitabede ise Kur'an'dan ayetler vardır. Doğu cephesinde ve batı cephesinde bulunan pencerelerinin üst kısımları ise zarar görmüştür.

Doğu ve batı cephelerindeki kapılardan girilen türbenin içinde, güney cephesinde bulunan pencerenin üzerindeki manzum tamir kitabesinden yapının 1891-1892 yıllarında onarım gördüğü anlaşılmaktadır. Alt kattaki cenazelikte bulunan sandukalardan Torumtay'a ait olanın üzerinde celi hatla yazılmış Kur'an Ayetleri bulunur.

Yukarı Türbe (Şirvanlı İsmail Türbesi)

Şirvanlızade Mehmet Rüştü Paşa'nın 1870 yılında babası İsmail Siraceddin için yaptırdığı türbedir. Türbede Rüştü Paşa'nın kardeşi İstanbul Kadısı Seyyid Ahmet Hulusi Siraceddin'in de mezarı bulunur.

Tuğla ve taş malzemeden inşa edilmiş türbe, üzerleri kubbelerle örtülmüş iki kare mekandan oluşur. Batıda kalan bölüm diğerinden daha büyüktür. Köşelerinde kesme taşın kullanıldığı türbenin sekizgen kubbe kasnağında kuşevleri görülür. Duvarlarda moloz taş ve tuğla birlikte kullanılmıştır. İç mekan, yuvarlak taş kemerli pencerelerle aydınlanır.

Eğimli arazide, sağlam duvarlarla çevrili geniş bir teras üzerinde bulunan türbenin etrafı bahçeyle çevrilidir. Bahçenin doğu duvarı üzerine son zamanlarda yapılmış, birkaç basamakla çıkılan ahşap seyir sofalarından şehir, günün her saatinde ayrı bir güzel görünür. Türbenin hemen kuzeyindeki iki katlı konak ile konağa bitişik sekizgen ahşap yapı bugün Kur'an Kursu olarak kullanılmaktadır.

Şirvanlı İsmail Türbesi

Kara Mustafa Paşa Hamamı

HAMAMLAR

Kara Mustafa Paşa Hamamı

Merzifon ilçesindeki hamam 1678 yılında Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. L biçimli bir plana sahip hamam uzunca bir dikdörtgen oluşturan soğukluk, bunun arkasında yer alan sekizgen planlı, merkezi kubbeli bir sıcaklık ve sıcaklığın dört kenarındaki eyvan biçimli nişler ile köşe hücrelerinden oluşmaktadır.

Kumacık Hamamı

Kumacık Hamamı

Bayezidpaşa Mahalle'sinde, Künç Köprü hizasında bulunan hamam 1495 yılında Kapıağası Ayas Ağa tarafından yaptırılmıştır. Moloz taş kullanılarak inşa edilen hamam geleneksel Osmanlı hamam mimarisine uygun bir şekilde soğukluk, ılıklık ve sıcaklık kısımlarından oluşur. Soyunmalık kısmı kare planlıdır ve üzeri Türk üçgenleriyle geçilen büyük bir kubbeyle örtülmüştür. Sıcaklık bölümü üzeri de yine kubbeyle örtülüdür. Kubbelerin üzeri alaturka kiremitle kapatılmıştır.

Mehmet Paşa (Mustafa Bey) Hamamı

1436 yılında Yörgüç Paşa'nın oğlu Mustafa Bey tarafından yaptırılmıştır. Osmanlı hamam mimarisine uygun biçimde sıcaklık, ılıklık ve soğukluk bölümlerinden oluşur. Soyunmalık kare planlıdır ve duvarlarında büyük nişler görülür. Niş üzerleri mukarnaslı olan soğukluk bölümünün üzeri kubbeyle örtülüdür. Sıcaklık bölümü asıl olarak dört yönü dört büyük nişle çevrili üzeri kubbeli bir mekandır. Beden duvarlarının inşasında moloz taş ve tuğlanın kullanıldığı hamama mermerden bir çerçeve içinde yay kemerli bir kapıdan girilir.

Mehmet Paşa Hamamı

MÜZELER

Özel Şehzadeler Müzesi

Yalıboyu’nun en eski köprülerinden Alçak Köprü’nün ayağında, Kral Kaya Mezarlarının eteklerinde, Yeşilırmak'ın kıyısındaki eski sur duvarları üzerinde kurulu iki katlı ahşap bina Şehzadeler Müzesi olarak tasarlanmıştır.

Şehzadelikleri Amasya’da geçmiş olan Osmanlı sultanlarının aslına uygun resimlerinden yola çıkarak yaptırılan heykelleri ve kendi dönemlerini yansıtan

kıyafetleri ile müze, Amasya’ya gelen turistlerin önemli ziyaret yerlerindendir.

Duvarları ve tavanları Hatai ve Rumi desenlerle süslenen müze, duvarlarında yer alan özgün hat ve tezhip örnekleri; dokuması, renkleri ve motifleriyle geleneksel halı dokumacılığının en güzel örneklerini yansıtan ahşap tabana serili halıları ve her biri özenle seçilmiş, dönemi yansıtan aksesuarlarıyla 15-16. yy.’lara ait bir Anadolu Türk evinin tam olarak bugüne taşınmış halidir.

Şehzadeler Müzesi

Müzenin üst katında bulunan yedi heykel, şehzadelik dönemlerini Amasya'da geçirdikten sonra Sultan sıfatıyla Osmanlı Tahtı'na oturmuş şehzade ve sultanlara aittir. Bunlar: Yıldırım Bayezid Han, Çelebi Mehmet Han, II. Murat Han, Fatih Sultan Mehmet Han, II. Bayezid Han, Yavuz Sultan Selim Han ve III. Murat Han'dır.

Alt katta bulunan beş heykel ise yine şehzadelik dönemlerini Amasya'da geçirmiş ancak Osmanlı tahtına oturamamış şehzadelere aittir. Bunlar: Kanuni'nin oğulları Şehzade Mustafa ve Şehzade Bayezid, II. Murat Han'ın oğulları Şehzade Ahmet ve Şehzade Alaeddin ve II. Bayezid Han'ın oğlu Şehzade Ahmet'tir.

Müzede, her heykelin kendisini ve döneminin önemli görülen yanlarını anlattığı bir video filmi sürekli biçimde oynatılmaktadır. Dileyenler yaklaşık 30 dakika süren bu filmi izleyerek bu sultan ve şehzadelerden, yaşadıkları dönemleri daha derinlemesine öğrenebilmektedirler. Yabancı ziyaretçiler bu filmi, kendilerine verilen kulaklıklar aracılığıyla İngilizce seslendirmeli izleyebilirler.

İl Özel İdaresi tarafından işletilen ve küçük bir ücret karşılığında gezilebilen müzede amatör makinelerle fotoğraf ve görüntü alınabilmektedir.

Şehzadeler Müzesi

Maket Amasya Müzesi

Maket Amasya Müzesi

Maket Müze, II. Bayezid Külliyesi'nin bir bölümünü oluşturan İmarethane binasındadır. Yaklaşık 300 metrekare genişliğindeki bu salona, Amasya'nın neredeyse yüz yıl önceki hali 1/150 ölçeğinde küçültülerek yeniden inşa edilmiştir.

1914 yılında çekilmiş bir fotoğraftan yararlanılarak yapılan maket şehir, benzerlerinden farklı olarak

Maket Amasya Müzesi

Maket Amasya Müzesi'nde Yalıboyu ve Kral Mezarları

sadece mekanları ve mimariyi yansıtmak yerine yaşayan bir Amasya'yı gösterecek biçimde tasarlanmıştır. Yeşilırmak şehrin ortasından nazlı nazlı akarken onlarca yıldır yolcularını taşıyan tren bir kez daha çıkar seferine. Yollarında faytonların dolaştığı şehrin gecesi ayrı gündüzü ayrı güzeldir. Gökyüzü olarak tasarlanmış tonozlu tavanda yıldızlar ve mehtap ışıl ışıl parlarken ara sıra oluşan yıldız kaymaları izleyenlere gerçek bir gökyüzü altında oldukları hissini verir.

Ziyaretçiler yaklaşık yirmi dakika süren ziyaretleri boyunca hafif bir müzik eşliğinde şehrin seslerini dinleyebilir, renk ve ışık oyunlarıyla yaratılan atmosferde yüz yıl öncesinin Amasya'sını yaşayabilirler.

İl Özel İdaresi tarafından işletilen Müze'de fotoğraf çekilebilmekte ve görüntü alınabilmektedir. Ziyaretçiler Müze'ye küçük bir ücret vererek girebilmektedir.

Saraydüzü Kışla Binası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi

Mustafa Kemal'in 1919 yılı Haziranı'nda Amasya'ya gelişinde üs olarak kullandığı ve Amasya Tamimi'nin kaleme alındığı yer olan Saraydüzü Kışla Binası bu tarihi önemi gözetilerek aslına uygun biçimde Yeşilırmak kıyısında yeniden inşa edilmiştir. Cumhuriyet Dönemine ait eserler ve bazı belgelerin sergilendiği bir müze olmasının yanı sıra çeşitli etkinliklerin düzenlendiği bir kültür merkezi olarak da kullanılmaktadır.

Yıl boyunca ziyarete açık olan Saraydüzü Kışlası'nda Mustafa Kemal'in Amasya'ya gelişi, karşılama heyeti ve Amasya Tamimi'nin yayımlanışını anlatan

Saraydüzü Kışlası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi

Saraydüzü Kışlası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi

rölyefler ve heykeller ile bu döneme ait bazı belgeler sergilenmektedir.

Saraydüzü Kışla Binası, bir adet amfi tipi salonu, sergi salonları ve toplantı odaları ile günümüzde bir kültür merkezi olarak da hizmet vermektedir.

Ücretsiz olarak gezilebilen ve Amasya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından işletilen müzede ziyaretçiler amatör makinelerle fotoğraf ve görüntü alabilmektedir.

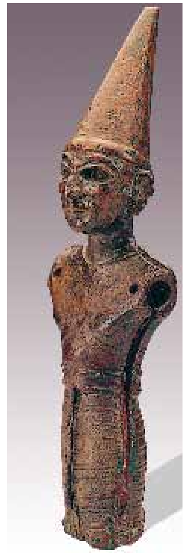

Saraydüzü Kışlası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi salonları.

Amasya Arkeoloji Müzesi

1925'de kurulan Amasya Müzesi önceleri muhtelif binalarda hizmet vermiştir. 1980 yılında şimdiki modern binasına taşınan müzede Kalkolitik Çağ'dan itibaren Tunç Çağı, Hitit, Urartu, Frig, İskit, Pers, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait 12 ayrı medeniyetin eserlerini bir arada görmek mümkündür.

Müze binasının batısında bulunan müze bahçesi içerisinde Hitit, Helenistik, Roma, Bizans, İlhanlı, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait taş eserler sergilenmektedir.

Teşup Heykelciği

Müzenin bahçesinde bulunan ve Selçuklu Sultanı I. Mesud'a ait olan türbe içinde İlhanlılar dönemine ait 14. yy.'dan kalma mumyalar sergilenmektedir. İlhanlıların Anadolu'daki hakimiyetleri döneminde Amasya'da nazırlık ve emirlik yapmış kişilere ve yakınlarına ait olduğu sanılan mumyaların bulunduğu bu bölüm, müzenin en ilgi çeken yerlerinden birini oluşturmaktadır.

Müzede ziyaretçilerin amatör makinelerle fotoğraf ve görüntü almalarına izin verilmektedir.

Amasya Arkeoloji Müzesi

Hazeranlar Konağı

Hazeranlar Konağı Etnografya Müzesi

Amasya Defterdarı Hasan Talat Efendi tarafından 1865 yılında yaptırılmıştır. Bugün kentin etnografik müzesi olarak kullanılmaktadır. Konak, adını burada uzun süre oturan Hazeran Hanım'dan almaktadır. Hazeranlar Konağı, dört eyvanlı, orta sofalı planı ile Osmanlı

Hazeranlar Konağı'nın içeriden görünümü.

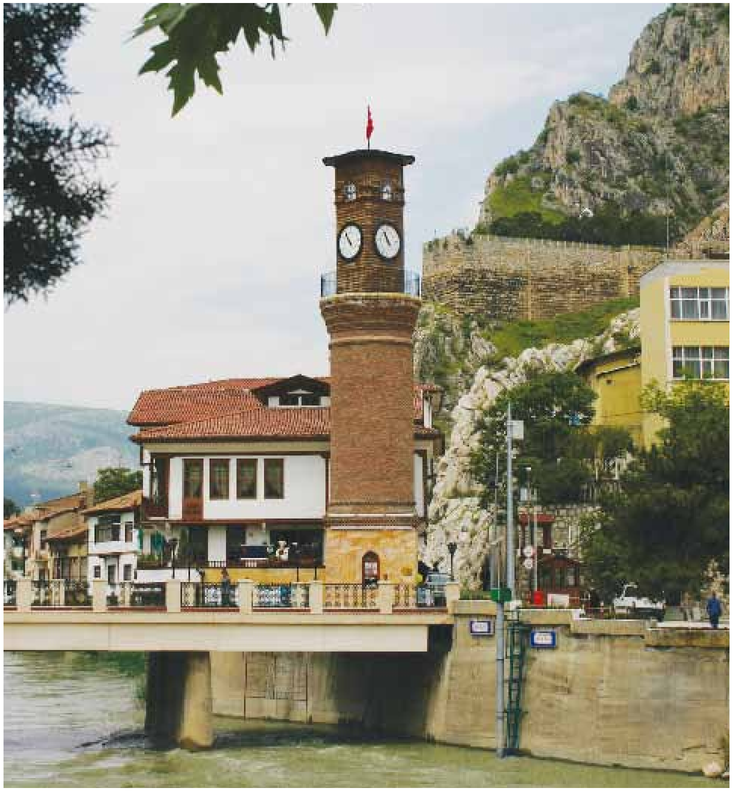
Dönemi yöresel sivil mimari eserlerin özelliklerini yansıtan en güzel yapılardan biridir. Antik dönem sur duvarları üzerine, bodrum üzeri, iki katlı ahşap çatkı arası kerpiç dolgulu olarak yapılmıştır. Konak, haremlik ve selamlık olarak iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Dört eyvanlı, iç avlulu, dışa kapalı yapı tipindedir.

Konağın restorasyonuna 1979'da başlanılmış ve 1983'te tamamlanarak, 1984'de Etnografik eserlerin teşhir edildiği Müze Ev olarak hizmete açılmıştır.

Hazeranlar Konağı'nda toplam 984 etnografik eser teşhir edilmektedir. Bu eserler arasında 19. yy. yaşantısını yansıtan giysiler, halı ve kilimler, konakta kullanılan günlük mutfak eşyaları ve kadın ziynet eşyaları gibi malzemeler yer almaktadır.

Konak teşhirinde yer alan etnografik eserler arasında, özellikle kitabeli olan halılar, bindallılar, gümüş takılar ve altın renkli sırma işlemeler dönemin özelliklerini yansıtması açısından önemlidir. Bugün konağın üst katları Müze Ev, bodrum katı ise Güzel Sanatlar Galerisi olarak kullanılmaktadır.

Hazeranlar Konağı sergi salonu.

Saat Kulesi

Saat Kulesi

Hükümet Konağı'nın hemen yanında, köprünün kuzey başında bulunan Saat Kulesi ilk kez 1865 yılında Amasya Valisi Ziya Paşa tarafından yaptırılmıştır.

1940'ta yeni köprünün inşası sırasında hasar gördüğü için yıktırılmış, 2002 yılında yeniden inşa edilmiştir. Zamanı göstermesinin yanı sıra Saat Kulesi'nin Amasyalılar için ayrı bir anlamı vardır. Kulenin kuşaktan kuşağa bir kıssa gibi anlatılan hikayesi şöyledir:

Anadolu'nun işgali sırasında Merzifon'a yerleşen İngiliz birlikleri Amasya'da karışıklıklar çıkartmak ve halkı tahrik etmek için bir takım kışkırtma eylemlerine girişmişlerdir. Merzifon'dan gelen iki İngiliz subayı Mondros Mütarekesi'nin 4. maddesini gerekçe göstererek Amasya cezaevindeki bütün mahkûmların serbest bırakılmasını isterler. Ancak başta Mutasarrıf Sırrı Bey olmak üzere hapishane müdürü ve komiser İsmail Efendi İngilizlerin isteklerine boyun eğmez ve İngilizlerden Amasya'yı hemen terk etmeleri istenir. Bu isteği yerine getirmekten başka çare bulamayan İngilizler Amasya'yı terk ederler. Ancak ertesi gün başlarında İngiliz temsilcisi Solter'le birlikte tekrar Amasya'ya gelirler. Bu defa geliş sebepleri farklıdır: Mutasarrıf Sırrı Bey'i tutuklamak.

Bu arada bir grup İngiliz askeri, Saat Kulesi'nin kapısını kırarak içeri girer ve kulenin tepesinden Türk Bayrağını indirip, İngiliz bayrağını çekerler. Bu olay Amasya'da büyük bir tepkiye yol açar. Meydana toplanan kalabalık tam isyanın eşiğindeyken şehrin ileri gelenlerinden Müftü Hacı Tevfik Efendi, Kadı Ali Himmet Efendi, Hoca Bahaeddin Efendi ve Vaiz Abdurrahman Kâmil Efendiler meydana yetişerek halkı sakinleştirirler. Şehir halkı, Amasya'da kargaşa çıkarmak isteyen İngilizlerin bu oyununa gelmekten kurtulmuştur ama hepsi çok üzüntülüdür. Gözyaşlarını tutamayan Kadı Ali Himmet Efendi'nin üzüntü ve öfkeyle "Allah büyüktür, bizim gibi asil bir milletin memleketinde yabancı bayrağı dalgalanamaz." diye sesini yükselttiği sırada hiç beklenmeyecek bir uğultu yükselir. Aniden çıkan fırtına herkesin korkuyla yere yığılmasına neden olur. Kısa süren bu fırtına, Saat Kulesi'nin tepesinde dalgalanan İngiliz bayrağı'nı param parça ederek Yeşilırmak üzerine savurup atmıştır. Ayağa kalktığında olan biteni gören Amasya halkını büyük bir mutluluk sarmıştır.

Gördükleri bu inanılmaz olay karşısında korkan İngiliz askerleri geri çekilerek Hükümet Konağı'na zorlukla sığınırlar. Halk ise kuleden indirilen Türk Bayrağı'nı besmele ve tekbir sesleriyle tekrar yerine çeker.

KAPLICALAR

Terziköy Termal Turizm Merkezi

Terziköy Termal Turizm Merkezi, Amasya il merkezine bağlı Çivi köyü sınırları içinde, yemyeşil bir doğa parçasının tam ortasındadır. Amasya-Zile yolu yakınında yer alan ve il merkezine uzaklığı sadece 36 km. olan kaplıcanın Roma Döneminden bu yana kullanıldığı bu döneme ait kalıntılardan anlaşılmaktadır. Kaplıcaya özel araçlarla veya tarifeli minibüslerle ulaşılabilir.

37-39 °C arasında dağişen sıcaklığa sahip Terziköy termal suyunun banyo ve içme kürlerinin romatizma, mide, bağırsak, idrar yolu rahatsızlıkları, beslenme bozukluğu gibi hastalıklarda olumlu etkileri olduğu bilinmektedir.

Terziköy Kaplıcası'na gelerek bu şifalı sulardan yararlanmak isteyen misafirler, kendileri için hazırlanmış temiz, ferah ve sağlıklı konaklama yerlerinde kalabilirler. Kaplıcada Amasya İl Özel İdaresi’ne ait 72 yataklı bir otel, 45 yataklı bir motel

Terziköy Kaplıcaları aile havuzları.

ve bungalovlar bulunur. Şifalı termal su, odaların tamamına ulaşmaktadır. Odalarda bulunan banyo imkanı dışında dileyenler için termal suyla dolu geniş yüzme havuzları hazırlanmıştır. Turizm Merkezi’nde, Özel İdare'ye ait tesisler dışında, özel şahıslara ait pansiyonlar da Terziköy’de kalmak isteyenlere huzurlu konaklama olanakları sunar.

Hamamözü Arkut Bey Kaplıcası

Amasya’ya 90 km. mesafedeki Hamamözü ilçe merkezinde, Laçin yolu üzerinde bulunan kaplıcanın tarihi kesin olarak bilinmese de antik çağdan bu yana kullanıldığı düşünülmektedir. Bugünkü adını Selçuklu beylerinden Arkut Bey’den almıştır. Kaplıca alanı içinde halka açık bir hamam ile özel bir tesis bulunur. 138 yatak kapasiteli tesisin tüm odalarına termal su ulaştırılmaktadır. Dileyenler sıcak suyun keyfini havuzda da çıkarabilirler.

Sıcaklığı 42,5 °C civarında olan kaplıca suyunun kronik ağrılı romatizmal hastalıklara, sinir sistemi hastalıklarına, beyin çarpması sonucu oluşan felç

Hamamözü Kaplıcası kapalı yüzme havuzu.

ile çocuk felci sonrasında, kalp-damar ve tansiyon rahatsızlıklarında, ruhsal bozukluklarda, bel fıtığı veya siyatik sorunlarında, kadın hastalıklarında, hormon düzensizliğinde, cilt hastalıkları ve kepeklenmede yararlı özellikleri olduğu bilinmektedir.

Gözlek Kaplıcası

Amasya-Çorum karayolunun 13. km'sinde yer alan Gözlek Kaplıcası 38-40 °C arasında değişen su sıcaklığıyla romatizmal rahatsızlıklar, bel ve eklem ağrıları, yumuşak doku hastalıkları, ameliyat sonrası hareketsizlik, genel stres bozuklukları, spor yaralanmaları ve daha birçok rahatsızlığın tedavisinde tamamlayıcı bir unsur olarak kullanılabilir niteliktedir.

Gözlek'in bu şifalı suyundan yararlanmak isteyen misafirler, Amasya Belediyesi'ne ait olup özel şahıslarca işletilen tesislerde kalabilmektedir. Normal oda, apart ve suit apartlarden oluşan tesis, tamamında termal suyun kullanılabildiği 27 oda ve 70 yatak kapasitelidir.

Bu rehber **Amasya Valiliği** tarafından hazırlanmış; **Amasya İl Özel İdaresi** tarafından bastırılmıştır.

Yayın No: 38 • ISBN: 978-605-378-075-5

Metin: Serter Şeker

Redaksiyon: Mehmet Tektaş

Fotoğraflar: Amasya Valiliği Arşivi, Sacit Şahin, Foto Özden, M. Ali Şenol

Grafik - Baskı: ANIT MATBAA - ANKARA

KARAYOLU (OTOBÜS SEFERLERİ)

Mis Amasya Tur	444 00 18	Topçam Turizm	0.358.218 39 24
Amasya Mertur	444 00 19	Tokat Seyahat	0.358.218 37 70
Amasya İtimat	0.358.212 37 75	Niksarkale	0.358.218 16 16

ÖNEMLİ TELEFONLAR (+90 358)

Valilik	218 10 33 - 218 30 69
İl Özel İdaresi	211 01 10
Garnizon Komutanlığı	242 00 24 - 25 - 26
Belediye Başkanlığı	218 80 00 - 01 - 02 - 03
İl Jandarma Komutanlığı	218 12 48 - 218 10 64
Emniyet Müdürlüğü	218 50 05
Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	218 49 82
Gar Müdürlüğü	218 12 39
Otogar	218 80 12
Meteoroloji Müdürlüğü	218 13 17
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	218 50 02
Turizm Danışma	218 74 28
Şehzadeler Müzesi ve Turizm Enformasyon	212 40 59
Müze Müdürlüğü	218 45 13 - 218 69 57
Devlet Güzel Sanatlar Galerisi	218 18 69
Hazeranlar Konağı	218 40 18
Kredi Yurtlar Kurumu	252 62 13 - 14 - 15
Sabuncuoğlu Şerafeddin Devlet Hastanesi	218 40 00 - 7 Hat
SSK Hastanesi	252 75 05
Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	252 75 05
1 Nolu Sağlık Ocağı	218 12 02
2 Nolu Sağlık Ocağı	218 70 72
3 Nolu Sağlık Ocağı	218 70 73
4 Nolu Sağlık Ocağı	252 97 96
5 Nolu Sağlık Ocağı	218 76 79
6 Nolu Sağlık Ocağı	218 70 70
Alo Valilik	179
Alo İtfaiye	110
Hızır Acil Servis	112
Alo Polis	155
Alo Jandarma	156
Alo Belediye	185
Alo Zabıta	153
Elektrik Arıza	186
Alo Maliye	189
Alo Doğalgaz	187

